

CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA
CENTRE FOR INTERDISCIPLINARY RESEARCH

INTERDISCIPLINARNOST U TEORIJI I PRAKSI INTEGRITY IN THEORY AND PRACTICE

KNJIŽICA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS

Međunarodni interdisciplinarni
**1. KONGRES CENTRA
ZA INTERDISCIPLINARNA
ISTRAŽIVANJA FILOZOFSKOG
FAKULTETA OSIJEK**

International Interdisciplinary
**1ST CONGRESS OF THE CENTRE
FOR INTERDISCIPLINARY RESEARCH
OF THE FACULTY OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES IN OSIJEK**



**FILOZOFSKI
FAKULTET**

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA
STROSSMAYERA U OSIJEKU

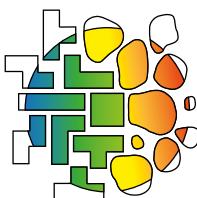
Centar za interdisciplinarna istraživanja

Filozofskog fakulteta Osijek

Centre for Interdisciplinary Research of the
Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek

Međunarodni interdisciplinarni
**1. KONGRES CENTRA ZA
INTERDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA
FILOZOFSKOG FAKULTETA OSIJEK:
»INTERDISCIPLINARNOST U TEORIJI PRAKSI«**

International Interdisciplinary
**1st CONGRESS OF THE CENTRE FOR
INTERDISCIPLINARY RESEARCH
OF THE FACULTY OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES IN OSIJEK:
“INTERDISCIPLINARITY IN THEORY AND PRACTICE”**



CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA
CENTRE FOR INTERDISCIPLINARY RESEARCH



FILOZOFSKI FAKULTET

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Osijek, Hrvatska, 4. i 5. studeni 2021. godine

Osijek, Croatia, 4th and 5th November 2021

IZDAVAČ

Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa
Jurja Strossmayera u Osijeku

ZA IZDAVAČA

Ivan Trojan

UREDNICI

Zlatko Miliša

Demian Papo

Hrvoje Potlimbrzović

LEKTURA I KOREKTURA

Demian Papo

Hrvoje Potlimbrzović

PRIJELOM TEKSTA

Vilim Plužarić

DIZAJN KORICA

Vilim Plužarić

TISAK

Gradska tiskara Osijek d. d.

NAKLADA

50 primjeraka

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001116514

ISBN 978-953-314-161-9 (tisk)

ISBN 978-953-314-162-6 (online)

Osijek, studeni 2021.

POKROVITELJI ORGANIZACIJE SIMPOZIJA

Filozofski fakultet
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera
u Osijeku

Grad Osijek

Osječko-baranjska županija



SADRŽAJ/CONTENTS

ORGANIZACIJSKI I PROGRAMSKI ODBOR	
ORGANIZATION AND PROGRAMME COMMITTEE	7
UVOD / INTRODUCTION	11
PROGRAM / PROGRAMME	17
SAŽECI IZLAGANJA / PAPER ABSTRACTS	23
ADRESAR IZLAGAČA / SPEAKER ADDRESS BOOK	71



Međunarodni interdisciplinarni
1. Kongres Centra za interdisciplinarna istraživanja
Filozofskog fakulteta Osijek:
»Interdisciplinarnost u teoriji i praksi«

ORGANIZACIJSKI I PROGRAMSKI ODBOR

International Interdisciplinary
*1st Congress of the Centre for Interdisciplinary Research
of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek:
“Interdisciplinarity in Theory and Practice”*

ORGANIZATION AND PROGRAMME COMMITTEE

ORGANIZACIJSKI ODBOR
Međunarodnog interdisciplinarnog
1. Kongresa Centra za interdisciplinarna istraživanja
Filozofskog fakulteta Osijek:
»Interdisciplinarnost u teoriji i praksi«

ORGANIZATION COMMITTEE
of the International Interdisciplinary
1st Congress of the Centre for Interdisciplinary Research
of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek:
“Interdisciplinarity in Theory and Practice”

Zlatko Miliša (Hrvatska / Croatia) predsjednik / President

Davor Balić (Hrvatska / Croatia) potpredsjednik / Vice President

Michał Dobrzański (Poljska / Poland)

Goran Đurđević (Kina / China)

Giovanni Favero (Italija / Italy)

Sergej Filipović (Hrvatska / Croatia)

Emiliano Gallaga Murrieta (Meksiko / Mexico)

Igor Josipović (Hrvatska / Croatia)

Juraj Jurlina (Hrvatska / Croatia)

Demian Papo (Hrvatska / Croatia)

Una Popović (Srbija / Serbia)

Hrvoje Potlimbrzović (Hrvatska / Croatia)

Mujo Slatina (Bosna i Hercegovina / Bosnia and Herzegovina)

Nemanja Spasenovski (Hrvatska / Croatia)

PROGRAMSKI ODBOR

Međunarodnog interdisciplinarnog

1. Kongresa Centra za interdisciplinarna istraživanja

Filozofskog fakulteta Osijek:

»Interdisciplinarnost u teoriji i praksi«

PROGRAMME COMMITTEE

of the International Interdisciplinary

1st Congress of the Centre for Interdisciplinary Research

of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek:

“Interdisciplinarity in Theory and Practice”

Zlatko Miliša (Hrvatska / Croatia) predsjednik / President

Nemanja Spasenovski (Hrvatska / Croatia) potpredsjednik / Vice President

Juraj Jurlina (Hrvatska / Croatia)

Demian Papo (Hrvatska / Croatia)

Hrvoje Potlimbrzović (Hrvatska / Croatia)





Medunarodni interdisciplinarni
1. Kongres Centra za interdisciplinarna istraživanja
Filozofskog fakulteta Osijek:
»Interdisciplinarnost u teoriji i praksi«

UVOD

International Interdisciplinary
1st Congress of the Centre for Interdisciplinary Research
of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek:
“Interdisciplinarity in Theory and Practice”

INTRODUCTION



CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA FILOZOFSKOG FAKULTETA OSIJEK I NJEGOV KONGRES

Temeljna je misija Centra za interdisciplinarna istraživanja pospješiti suradnju među Odsjecima i Katedrama iz područja društvenih i humanističkih znanosti na Filozofskom fakultetu u Osijeku, zatim unaprijediti suradnju među sastavnicama Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku iz brojnih znanstvenih područja, a potom i osnažiti te zasnovati suradnju sa sveučilištima na nacionalnoj i internacionalnoj razini. U skladu s tim, temeljna misija Centra sastoji se od premošćivanja formalnog razgraničenja društveno-humanističkih znanosti i znanosti koje pripadaju STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) području kao odgovor na izazove 21. stoljeća.

Vizija je Centra uspostavljati i intenzivirati komunikaciju sa stručnjacima iz privatnog sektora, a s ciljem promjene negativnih trendova zapošljavanja i poticanja konkurentnosti stručnjaka iz društveno-humanističkih znanosti. Osim toga, članovi Centra zagovaraju interdisciplinaran i transdisciplinaran pristup rasvjetljavanju složenih društvenih fenomena iz prethodnih povijesnih razdoblja, kao i društvenih fenomena 21. stoljeća. Vizija djelovanja Centra također uključuje podizanje svijesti šire javnosti o primjenjivosti i korisnosti znanja stručnjaka iz društveno-humanističkih znanosti te o njihovoj tržišnoj vrijednosti i konkurentnosti u javnom i privatnom sektoru. Naposljetku, Centar okuplja i povezuje strukovna društva iz brojnih područja, kao i udruge civilnog društva.

Organizacijski odbor Međunarodnog interdisciplinarnog 1. Kongresa Centra za interdisciplinarna istraživanja Filozofskog fakulteta Osijek: »*Interdisciplinarnost u teoriji i praksi*« čine osmorica članova Povjerenstva Centra za interdisciplinarna istraživanja Filozofskog fakulteta Osijek i šestero znanstvenika iz drugih zemalja (Bosna i Hercegovina, Italija, Kina, Meksiko, Poljska i Srbija). Uz to, naročito nas raduje činjenica da je naš prvi kongres okupio čak četrdeset i četiri sudionika, kako istraživača tako i poslijedoktoranada te studenata, iz četiriju zemalja (Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Kina i Meksiko) koji su u svojim znanstvenim i stručnim istraživanjima interdisciplinarno pristupili svojim istraživačkim područjima. Sudionicima kongresa omogućili smo objavljivanje znanstvenih i stručnih radova nastalih na temelju njihova sudjelovanja na kongresu, i to na jednom od dvaju službenih jezika kongresa: hrvatskom i engleskom. Ti će radovi biti objavljeni u zborniku radova s kongresa tijekom ove akademске godine.

Na temelju izrečenog moguće je zaključiti da se Međunarodnim interdisciplinarnim 1. Kongresom Centra za interdisciplinarna istraživanja Filozofskog fakulteta Osijek: »*Interdisciplinarnost u teoriji i praksi*« ostvaruju stremljenja koja si je Centar za interdisciplinarna istraživanja Filozofskog fakulteta Osijek zadao kao temeljne misije i vizije. Naposljetku, za očekivati je da će u godinama koje slijede naš Centar i njegov kongres postati jednim od hrvatskih žarišta znanstvene rasprave koja će za svoj predmet imati interdisciplinarnost i interdisciplinarna istraživanja.

CENTRE FOR INTERDISCIPLINARY RESEARCH OF THE FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES IN OSIJEK AND ITS CONGRESS

The fundamental mission of the Centre for Interdisciplinary Research is to enhance the cooperation between Departments and Chairs from the fields of social sciences and humanities on the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek, then to improve cooperation between different constituents of the Josip Juraj Strossmayer University of Osijek from numerous scientific fields, as well as to strengthen and establish cooperation with Universities on both national and international level. Accordingly, the fundamental mission of the Centre consists of bridging the formal division of social sciences and humanities from sciences pertaining to STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) as an answer to the 21st century challenges.

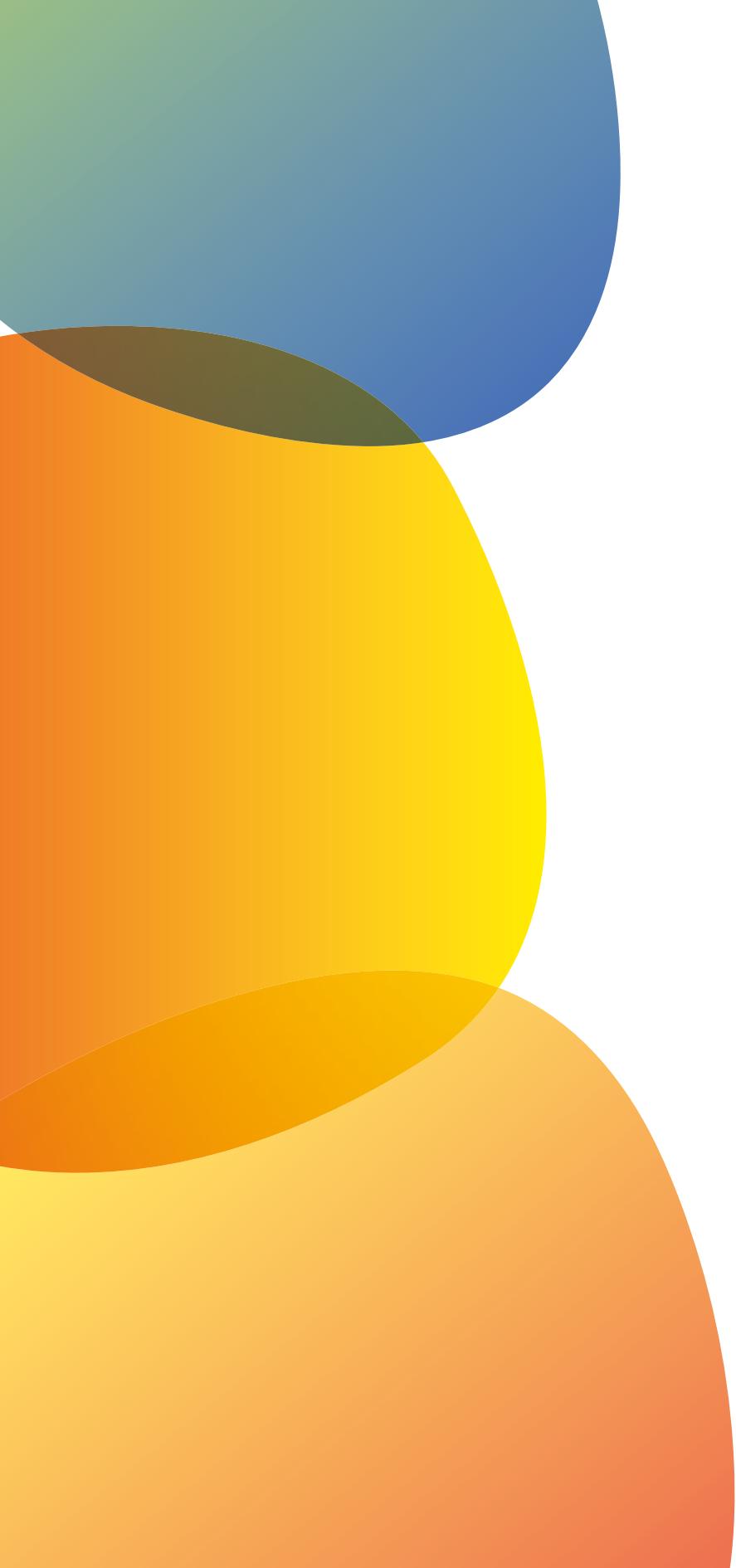
The Centre's vision is to establish and intensify communication with experts from the private sector, with the goal of changing the negative employment trends and encouraging competitiveness of social sciences and humanities experts. Furthermore, members of the Centre advocate interdisciplinary and transdisciplinary approach to the elucidation of complex social phenomena from previous historical periods, as well as social phenomena of the 21st century. The vision of Centre's activities also includes raising awareness of the general public on the applicability and usefulness of knowledge of social sciences and humanities experts, and on their market value and competitiveness in both public and private sector. Finally, the Centre gathers and connects professional societies from various scientific fields, as well as civil society associations.

The Organization Committee of the International Interdisciplinary 1st Congress of the Centre for Interdisciplinary Research of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek: "Interdisciplinarity in Theory and Practice" is made up of eight members of the

Centre for Interdisciplinary Research of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek's Committee and six researchers from other countries (Bosnia and Herzegovina, Italy, China, Mexico, Poland and Serbia). Besides that, we are delighted by the fact that our first congress has gathered as many as forty four participants, including researchers, postdoctoral fellows and students, from four countries (Bosnia and Herzegovina, Croatia, China and Mexico) who took on interdisciplinary approach to their field of research in their professional and scientific work. Congress participants have the possibility of publishing scientific and professional papers which will proceed from their congress participation in one of two official congress languages: Croatian and English. Those papers will be published in the Book of Proceedings during the current academic year.

That being said, it is possible to conclude that the International Interdisciplinary *1st Congress of the Centre for Interdisciplinary Research of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek: "Interdisciplinarity in Theory and Practice"* contributes to the realization of aspirations which the Centre for Interdisciplinary Research of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek had proposed in its fundamental missions and visions. Finally, we expect that in the following years the Centre and its congress will become one of the Croatian focal points of scientific discussion regarding interdisciplinarity and interdisciplinary research.

**ZLATKO MILIŠA
DEMIAN PAPO
HRVOJE POTLIMBRZOVIC**





Međunarodni interdisciplinarni
1. Kongres Centra za interdisciplinarna istraživanja
Filozofskog fakulteta Osijek:
»Interdisciplinarnost u teoriji i praksi«

PROGRAM

International Interdisciplinary
1st Congress of the Centre for Interdisciplinary Research
of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek:
“Interdisciplinarity in Theory and Practice”

PROGRAMME





PROGRAM/PROGRAMME

ČETVRTAK, 4. STUDENI 2021. / THURSDAY, 4TH NOVEMBER 2021

Dvorana 39 Filozofskog fakulteta, Ulica Lorenza Jägera 9, Osijek

Hall 39, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Lorenz Jäger Street 9, Osijek

Online platforma Zoom / Online platform Zoom

10.00 – 10.30

Otvaranje kongresa i pozdravne riječi / Opening ceremony and welcoming speeches

- IVAN ANUŠIĆ, župan Osječko-baranjske županije
- IVAN RADIĆ, gradonačelnik Grada Osijeka
- prof. dr. sc. ZLATKO MILIŠA, predsjednik Povjerenstva Centra za interdisciplinarna istraživanja Filozofskog fakulteta Osijek te predsjednik Organizacijskog i Programskog odbora kongresa
- izv. prof. dr. sc. IVAN TROJAN, dekan Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

10.30 – 10.45 ZLATKO MILIŠA (Hrvatska / Croatia): **Interdisciplinaran pristup fenomenu vrijednosti / Interdisciplinary Approach to the Value Phenomenon**

10.45 – 11.00 DAVOR BALIĆ (Hrvatska / Croatia): **Interdisciplinaran pristup Miroslava Krleže pri prosuđivanju nauka Immanuela Kanta / Miroslav Krleža's Interdisciplinary Approach in Judging Immanuel Kant's Teaching**

11.00 – 11.15 DAMIR MARINIĆ, IDA MARINIĆ (Hrvatska / Croatia): **Nužnost multidisciplinarnosti u globalnom svijetu / Necessity for Multidisciplinarity in a Global World**

11.15 – 11.30 NEBOJŠA MUDRI (Hrvatska / Croatia): **Interdisciplinaran pristup u istraživanju svijesti / Interdisciplinary Approach in Studying Consciousness**

11.30 – 11.45 Rasprava / Discussion

11.45 – 12.00 Pauza / Break

12.00 – 12.15 JURAJ JURLINA, DEMIAN PAPO, HRVOJE POTLIMBRZOVIĆ (Croatia / Hrvatska): **Analysis of Students' Attitudes Towards Online Learning During and After Lockdown due to COVID-19 Pandemic / Analiza stavova studenata prema online učenju tijekom i nakon potpunog zatvaranja (lockdown) uslijed pandemije COVID-19**

12.15 – 12.30 GORAN ĐURĐEVIĆ (China / *Kina*), EMILIANO GALLAGA MURRIETA (Mexico / *Meksiko*): **Excavation Online. Social Networks and Archaeology in Postcorona Time** / Iskopavanja online. Arheologija na društvenim mrežama u postkoroni

12.30 – 12.45 NEMANJA SPASENOVSKI (Croatia / *Hrvatska*): **Application of Robbins' Model of Organization to the Architecture of the Organization of the School System in the Republic of Croatia** / Primjena Robbinsovog modela organizacije na arhitekturu organizacije školskog sustava Republike Hrvatske

12.45 – 13.00 *Rasprava / Discussion*

13.00 – 14.00 *Pauza za ručak / Lunch break*

14.15 – 14.30 PETRA KOLESARIĆ (Hrvatska / *Croatia*): **Arhivska andragogija i gerontogogija – mogućnosti povezivanja arhivistike i odgojno-obrazovnih znanosti** / Archival Andragogy and Gerontology – Possibilities of Connecting Archival Science and Educational Sciences

14.30 – 14.45 MATE SKOKO, LUCIJA IVANDA, MATEA CAR, ĐANA RAVLIĆ, KLARA LUCIĆ, KARLA MITAR, LUCIJA NAMJESNIK, NINA KUČINA (Hrvatska / *Croatia*): **Izvori motivacije studenata u online nastavi u doba pandemije COVID-19** / Sources of Student Motivation in *Online* Classes During the COVID-19 Pandemic

14.45 – 15.00 NIKOLINA ŽIVIĆ, VLATKA FAPALI (Hrvatska / *Croatia*): **Povezanost ekoloških stavova i konzumacije YouTube sadržaja kod osječkih studenata** / Connection Between Ecological Attitudes and *YouTube* Consumption

15.00 – 15.30 *Rasprava / Discussion*

15.30 *Završetak prvog dana Kongresa / End of the first day of the Congress*

PETAK, 5. STUDENI 2021. / FRIDAY, 5TH NOVEMBER 2021

Dvorana 39 Filozofskog fakulteta, Ulica Lorenza Jägera 9, Osijek
Hall 39, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Lorenz Jäger Street 9, Osijek

Online platforma Zoom / Online platform Zoom

10.00 – 10.15 SANELA MANDIĆ VIDAKOVIĆ, SARA DODIKOVIĆ, TEA ČARAPOVIĆ (Hrvatska / Croatia): **Interdisciplinarnost u cjeloživotnom obrazovanju** / Interdisciplinarity in Lifelong Learning

10.15 – 10.30 VLASTA SVALINA (Hrvatska / Croatia): **Cjeloživotno učenje uz mobilno učenje u nastavi u Republici Hrvatskoj** / Lifelong Learning Using Mobile Learning in the Republic of Croatia

10.30 – 10.45 IVANA ŠUSTEK (Hrvatska / Croatia): **Perspektiva suradničkog učenja u nastavi na daljinu** / Perspective of Cooperative Learning in *Online* Teaching

10.45 – 11.00 Rasprava / Discussion

11.00 – 11.15 Pauza / Break

11.15 – 11.30 ANA ČELIK, ZLATKO MILIŠA (Hrvatska / Croatia): **Humanistički pristup destigmatizaciji marginalnih skupina** / A Humanistic Approach to Destigmatization of Marginal Groups

11.30 – 11.45 HELENA DRAGIĆ (Hrvatska / Croatia), LUCIJA ŠKURLA (Bosna i Hercegovina / Bosnia and Herzegovina): **Teorija i praksa disleksije u obrazovanju** / Theory and Practice of Dyslexia in Education

11.45 – 12.00 ANTONIJA VUKAŠINOVIC, MONIKA MITROVIĆ (Hrvatska / Croatia): **Interdisciplinaran pristup planiranju individualiziranog plana u radu s djecom s teškoćama u razvoju** / Interdisciplinary Approach to Planning an Individualized Plan in Working with Children with Disabilities

12.00 – 12.15 GABRIELA DOBSAI (Hrvatska / Croatia): **Važnost prevodenja dječje književnosti i njezin utjecaj na kulturološki i identitetski razvoj djeteta** / The Importance of Translating Children's Literature and its Influence on a Child's Cultural and Identity Development

12.15 – 12.30 Rasprava / Discussion

12.30 – 13.30 Pauza za ručak / Lunch break

13.30 – 13.45 SERGEJ FILIPOVIĆ, IGOR JOSIPOVIĆ (Hrvatska / Croatia): **Područje znanosti i tehnologije u nastavnim programima i udžbenicima povijesti** / Area of Science and Technology in History School Programs and Textbooks

13.45 – 14.00 IRENA KISS (Hrvatska / Croatia): **Profesionalna orijentacija kao preduvjet detektiranja interdisciplinarnih predispozicija** / Professional Orientation as a Precondition for Detecting Interdisciplinary Predispositions

14.00 – 14.15 MILJENKO HAJDAROVIĆ (Hrvatska / Croatia): **Mijenja li novi kurikulum budućnost interdisciplinarnog poučavanja povijesti?** / Does the New Curriculum Change the Future of Interdisciplinary History Teaching?

14.15 – 14.30 *Rasprava / Discussion*

14.30 – 14.45 *Pauza / Break*

14.45 – 15.00 MARIJA ZAVRŠKI, MARTA BORIĆ CVENIĆ (Hrvatska / Croatia): **Između prezentacije i interpretacije – uloga lokalne zajednice u očuvanju kulturne baštine** / Between Presentation and Interpretation – the Role of Local Community in Preserving Cultural Heritage

15.00 – 15.15 IVAN BRLIĆ, ANITA BUŠLJETA TONKOVIĆ (Hrvatska / Croatia): **Interdisciplinarni projekt RuraLika: modernizacijski i (post)tranzicijski procesi u ruralnim prostorima Hrvatske kroz studiju slučaja ruralnog prostora Like** / Interdisciplinary Project RuraLika: Modernization and (Post)Transition Processes in Rural Areas of Croatia Through a Case Study of Lika Rural Area

15.15 – 15.30 DEAN CIKOVAC (Hrvatska / Croatia): **Odgojne implikacije u medijskim prezentacijama moralnog relativizma** / Educational Implications in Media Presentations of Moral Relativism

15.30 – 15.45 BORIS RAUŠ, IVA BULJUBAŠIĆ (Hrvatska / Croatia): **Društvene mreže vs. mentalno zdravlje – FOMO efekt i dopamin detoks** / Social Media vs. Mental Health – FOMO Effect and Dopamine Detox

15.45 – 17.00 *Završna rasprava i zatvaranje Kongresa / Final discussion and the end of the Congress*

17.00 *Večera za sudionike Kongresa / Dinner for Congress participants*

Međunarodni interdisciplinarni
1. Kongres Centra za interdisciplinarna istraživanja
Filozofskog fakulteta Osijek:
»Interdisciplinarnost u teoriji i praksi«

SAŽECI IZLAGANJA

International Interdisciplinary
*1st Congress of the Centre for Interdisciplinary Research
of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek:
“Interdisciplinarity in Theory and Practice”*

PAPER ABSTRACTS



DAVOR BALIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
/ Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of
Osijek, Croatia

INTERDISCIPLINARAN PRISTUP MIROSLAVA KRLEŽE PRI PROSUDIVANJU NAUKA IMMANUELA KANTA

U opusu hrvatskog polihistora Miroslava Krleža (1893–1981) prisutne su i prosudbe o nauku brojnih filozofa, pa tako i o njemačkom filozofu Immanuelu Kantu (1724–1804). Ali, usprkos tome što se Krleža o Kantovu nauku očitovao često, štoviše 1924. godine posvetio mu je i zaseban članak (»O dvestogodišnjici rođenja Imanuela Kanta«), krležolozi su, prema mojim spoznajama, do sada rijetko ili pak uzgredno ukazivali na Krležine stavove o tom znamenitu njemačkom filozofu. Naime, do danas su, ponovno prema mojim spoznajama, objavljena tek dva kratka teksta koja su posvećena Krležinim promišljanjima o Kantu. Napisao ih je povjesničar umjetnosti Andrej Žmegač za natuknice enciklopedije *Krležiana*: jedan za natuknicu »Kant, Immanuel«, a drugi za natuknicu »O dvjestogodišnjici rođenja Immanuela Kanta«.

Prosudivanju Kantova nauka Krleža je u svojem opusu pristupio, među ostalim, interdisciplinarno. Naime, očekivano ga je prosudivao iz filozofske, posebice iz logičke, spoznajnoteorijske i etičke perspektive, ali i iz, također očekivano, perspektive književnosti, posebice u dramama, novelama i romanima. Međutim, prosudivao ga je i iz perspektive povijesti, politike i umjetnosti, pa čak i iz perspektive medicine, kao i antropologije.

Kantov nauk Krleža je pritom nerijetko kritizirao i razumijevao bliskim srednjovjekovlju, pri čemu izdvajam tvrdnje iz već spomenuta članka »O dvestogodišnjici rođenja Imanuela Kanta«, u kojem stoji da je u tom nauku »sve neprobojno kao tvrđavni bedem u srednjem vijeku« i da »Kant miriše po alhemiskom sumporu i magiji«. Ali, često je ukazivao i na njegovu iznimnu vrijednost i utjecaj. Tako je, primjerice, u eseju »Francisco José Goya y Lucientes« (1926) ustvrdio da je 18. stoljeće bilo stoljeće »Kanta i Mocarta« te da je Kant jedan od »giganata« i jedna od »monumentalnih figura«, dok je u polemičkom spisu »Dijalektički antibarbarus« (1939) izvijestio da je »citirao Velikoga Immanuela«.

KLJUČNE RIJEČI: Miroslav Krleža, Immanuel Kant, interdisciplinarnost

MIROSLAV KRLEŽA'S INTERDISCIPLINARY APPROACH IN JUDGING IMMANUEL KANT'S TEACHING

The opus of the Croatian polymath Miroslav Krleža (1893–1981) contains his judgment of the teachings of numerous philosophers, including the German philosopher Immanuel Kant (1724–1804). However, regardless of the fact that Krleža often expressed his thoughts on Kant's teaching, moreover he devoted a separate article to it in 1924 ("On the Occasion of the Bicentenary of Imanuel Kant's Birth"), researchers of Krleža have, according to my knowledge, rarely or incidentally pointed out his attitudes towards that eminent German philosopher thus far. In fact, two short texts regarding Krleža's thoughts on Kant have been published until the present day. Both of them were written by art historian Andrej Žmegač for the entries of the *Krležijana* encyclopedia: one for the entry "Kant, Immanuel," and the other for the entry "On the Occasion of the Bicentenary of Immanuel Kant's Birth."

When he was judging Kant's teaching in his opus, Krleža took, among others, an interdisciplinary approach. As expected, he judged Kant from a philosophical perspective, especially from the perspective of logic, theory of knowledge and ethics, but also from, also as expected, a literary perspective, especially in his dramas, novellas and novels. However, he also judged him from a historical, political and artistic perspective, and even from the medical and anthropological one.

Krleža often criticized Kant's teaching and considered it close to the Middle Ages, whereat I single out his statements from the aforementioned article "On the Occasion of the Bicentenary of Imanuel Kant's Birth," in which he said that "everything is as impenetrable as a fortress wall in the Middle Ages" in Kant's teaching and that "Kant smells like alchemical sulfur and magic." But, he also often pointed out Kant's exceptional value and influence. For example, in the essay "Francisco José Goya y Lucientes" (1926) he claimed that the 18th century was a century of "Kant and Mozart" and that Kant was one of the "giants" and one of the "monumental figures," while in his polemical writing "Dialectical Antibarbarus" (1939) he said that he had "cited Immanuel the Great."

| **KEY WORDS:** *Miroslav Krleža, Immanuel Kant, interdisciplinarity*

IVAN BRLIĆ, ANITA BUŠLJETA TONKOVIĆ

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Gospić,
Hrvatska / Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Regional Center Gospić,
Croatia

INTERDISCIPLINARNI PROJEKT RURALIKA: MODERNIZACIJSKI I (POST)TRANZICIJSKI PROCESI U RURALNIM PROSTORIMA HRVATSKE KROZ STUDIJU SLUČAJA RURALNOG PROSTORA LIKE

Prikazan će biti interdisciplinarni projekt koji objedinjuje teorijski i empirijski korpus znanja iz ruralne sociologije, sociologije razvoja, demografije, socijalne geografije, suvremene povijesti i povijesti okoliša te socijalne ekologije. S obzirom na to da se ruralnom sociologijom u Hrvatskoj bavi tek nekolicina sociologa, doprinos ovoga projekta najznačajniji je u tom području. Baveći se modernizacijskim i (post)tranzicijskim procesima u tradicionalnoj regiji Lici, koja je po svojim obilježjima ruralna, projekt postavlja platformu za istraživanje procesa koji su doveli do demografskog pražnjenja i općeg siromašenja hrvatskih ruralnih regija, odnosno ruralnih prostora općenito. Lika je prostor ruralne periferije, premda predstavlja svojevrsnu »kopču« hrvatskog Sjevera i Juga. Također, Lika je (uz širi prostor Gorske Hrvatske) »kopča« razvijenoga ruralnog prostora Središnje Europe i nedovoljno razvijenog prostora Jugoistočne Europe, pa je opravdano upravo na primjeru ličkoga ruralnog prostora multidisciplinarnim i interdisciplinarnim pristupom analizirati obilježja koja će činiti kriterije za vrednovanje opće društvene razvijenosti ostalih ruralnih prostora Hrvatske. Konkretno, projekt bi iznjedrio, na temelju multidisciplinarnog istraživanja ruralnog prostora Like, interdisciplinarne kriterije za vrednovanje modernizacijskih i (post)tranzicijskih procesa. Na temelju tih kriterija i dodatnog istraživanja u ostalim ruralnim prostorima, istraživačka bi grupa oblikovala univerzalne, idealtipske kriterije vrednovanja za cjelokupan ruralni prostor Hrvatske (prema dimenzijama: sociokulturna, ekonomska, ekološka i politička). Oni bi se kasnije, dodatnom modifikacijom tijekom istraživanja u sklopu budućih projekata, upotrijebili kao kriteriji za vrednovanje razvojnih procesa ruralnih prostora zemalja pristupnica Europskoj uniji. Naime, te su zemlje prolazile i/ili prolaze kroz slične stadije modernizacijskih i (post)tranzicijskih procesa.

KLJUČNE RIJEČI:

Lika, modernizacija, (post)tranzicija, održivi razvoj, ruralni prostor

INTERDISCIPLINARY PROJECT RURALIKA: MODERNIZATION AND (POST)TRANSITION PROCESSES IN RURAL AREAS OF CROATIA THROUGH A CASE STUDY OF LIKA RURAL AREA

An interdisciplinary project will be presented which comprises both the theoretical framework and empirical findings of rural sociology, sociology of development, demography, social geography, contemporary history and environmental history, as well as of social ecology. Considering that the field of rural sociology is the object of study of only few sociologists in Croatia, the contribution of this project proposal would be most notable in this very regard. By addressing modernization and (post) transition processes in the traditional region of Lika, which is rural according to its characteristics, the proposed project sets the foundations for studying the processes which have led to the demographic abandonment and comprehensive impoverishment of Croatian rural regions, i.e. of rural regions in general. Lika is a rural-periphery area, although it represents a connection of a kind between the north and south parts of Croatia. What is more, Lika (along with the wider area of Upland Croatia) is a connection between the developed part of Central Europe and the underdeveloped area of South-Eastern Europe. Therefore, it makes sense to use the example of the Lika rural area to analyze – by employing a multidisciplinary and interdisciplinary approach – the characteristics which will make up the criteria for evaluating general social development of rural areas. In more concrete terms, the project would establish – based on a multidisciplinary study of Lika – interdisciplinary criteria for evaluating modernization and (post)transition processes of Croatian rural areas. Based on those criteria and additional research in other rural areas, the research group would draw up universal ideal-type criteria for evaluating the entire rural territory of Croatia (with regard to the following dimensions: sociocultural, economic, ecological and political). Later, the group would modify those criteria within the scope of future research projects and use them to evaluate development processes in the rural areas of EU acceding countries. These countries have gone through and/or still go through similar stages of modernization and (post)transition processes.

KEY WORDS: *Lika region, modernization, (post)transition, sustainable development, rural area*

DEAN CIKOVAC

Gimnazija Gaudeamus Osijek, Hrvatska / Grammar School Gaudeamus Osijek, Croatia

ODGOJNE IMPLIKACIJE U MEDIJSKIM PREZENTACIJAMA MORALNOG RELATIVIZMA

Kritičkim pristupom u promišljanju povijesnih, suvremenih literarnih i medijskih izvora, rad prezentira i povezuje odgojne implikacije moralnog relativizma u medijskim prikazima vrijednosti. Polazeći od procesa kojim moralni relativizam preobražava društveni odnos spram medijskih interpretacija vrijednosti i odražava se na poimanje ljudskih i općedruštvenih sloboda, razmatraju se njegove odgojne implikacije. Medijske slike vrijednosti doživljavaju višestruku komercijalizaciju, a posljedice su degradacija ljudskog dostojanstva i odgojnih vrijednosti uopće. Taka tendencija očituje se u unificiranim sadržajima i porukama prezentiranim na društvenim mrežama i u oblicima svjetskih bestsellera, najgledanijih filmova i drama, reklama, *reality show*-programa, lista za tinejdžere, glazbenih spotova te animiranih filmova za najmlađu populaciju. Masovni mediji postavljaju kriterije poželjnosti i vrijednosne standarde pod diktatom korporativnog konzumerizma. Njihovo djelovanje postaje sve agresivnije i manipulativno zbog čega rad i ukazuje na nužnost i potrebu odgoja za kritičko promišljanje moralnih, odgojnih, kulturnih i društvenih problema današnjice.

KLJUČNE RIJEČI: *odgoj, mediji, moralni relativizam, sloboda, vrijednosti*

EDUCATIONAL IMPLICATIONS IN MEDIA PRESENTATIONS OF MORAL RELATIVISM

Through a critical approach in reflecting on historical, contemporary literary and media sources, the paper presents and connects educational implications of moral relativism in media representations of values. Starting from the process by which moral relativism transforms the social attitude towards media interpretations of values and reflects on the notion of human and social freedoms, its educational implications are considered. Media images of values are experiencing multiple commercialization, and consequences of that can be seen in the degradation of human dignity and educational values in general. This manifests itself in unified

content and messages presented on social networks and in the form of world best-sellers, most watched movies and dramas, commercials, *reality* shows, teenagers' lists, music videos and animated films for the youngest population. The mass media set criteria of desirability and value standards under the dictatorship of corporate consumerism. Their actions are becoming more aggressive and manipulative, and therefore the paper points to the necessity and need of education for critical reflection on the moral, educational, cultural and social problems of today.

KEY WORDS: *education, media, moral relativism, freedom, values*

ANA ČELIK, ZLATKO MILIŠA

Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
/ Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia

HUMANISTIČKI PRISTUP DESTIGMATIZACIJI MARGINALNIH SKUPINA

U radu se sagledavaju problemi u odgoju i socijalizaciji mladih iz socijalno-pedagoške perspektive. Pritom se problematizira integracija i socijalizacija marginaliziranih skupina mladih, koji se zbog određenih društvenih stereotipa etiketiraju kao društveno nepoželjna ili neprihvatljiva skupina ljudi. Stigmatizacija ima višestruko negativne implikacije za razvoj pojedinca, stoga se u radu zagovara humanistički pristup marginaliziranim skupinama.

KLJUČNE RIJEČI: *marginalne skupine, odgoj, socijalizacija, stigmatizacija*

A HUMANISTIC APPROACH TO DESTIGMATIZATION OF MARGINAL GROUPS

The paper considers problems in the education and socialization of young people from a social-pedagogical perspective. Therein the integration and socialization of marginalized groups of young people is problematized, groups who are, due to certain social stereotypes, labelled as socially undesirable or unacceptable groups of people. Stigmatization has multiple negative implications regarding the development of an individual, therefore in this paper a humanistic approach to marginalized groups is endorsed.

KEY WORDS: *marginal groups, education, socialization, stigmatization*

VAŽNOST PREVOĐENJA DJEČJE KNJIŽEVNOSTI I NJEZIN UTJECAJ NA KULTUROLOŠKI I IDENTITETSKI RAZVOJ DJETETA

Dječja književnost važan je dio kulturološkog i identitetskog razvoja djeteta te puno pomaže u procesu odgoja i obrazovanja. Zbog tih činjenica prevođenje dječje književnosti dobiva sve veću pažnju. Prevođenje dječje književnosti višestruko je ograničeno, a ta se ograničenja odnose ne samo na jezične već i na kulturološke razlike. Prevoditelji primjenjuju različite prevoditeljske vještine i strategije kako bi prevedeno djelo bilo razumljivo i zanimljivo unatoč spomenutim razlikama, a da pritom ne bi došlo do gubitka odgojnog i moralnog sadržaja. Dječja je književnost sastavni dio svake nacionalne književnosti. Iz tog su razloga kulturološke i jezične karakteristike posebno važne kada govorimo o manjinskim zajednicama (bilo da je riječ o Mađarima, Hrvatima ili drugim nacionalnim manjinama), jer su, osim obitelji, dječje slikovnice, bajke i romani ono što utječe na razvoj kulturološkog i nacionalnog identiteta djeteta. U ovom će radu opisati i prikazati problematiku te važnost jezičnih i kulturoloških značajki koje se pojavljuju pri prevođenju dječje književnosti, s posebnim osvrtom na mađarske manjinske zajednice u Hrvatskoj.

| KLJUČNE RIJEČI: *dječja književnost, jezik, kultura, manjina, prevođenje*

THE IMPORTANCE OF TRANSLATING CHILDREN'S LITERATURE AND ITS INFLUENCE ON A CHILD'S CULTURAL AND IDENTITY DEVELOPMENT

Children's literature is an important part of a child's cultural and identity development, therefore it greatly helps in the process of education and upbringing. Because of these facts, translating children's literature is getting more attention than before.

Translating children's literature is limited in multiple ways, which include not only linguistic but also cultural differences. Translators use different translating skills and strategies to make sure the translated work is understandable and interesting despite the aforementioned differences, without losing the educational and moral content. Children's literature is a part of every national literature. Therefore cultural and linguistic characteristics are especially important in regard to minority communities (either Hungarians, Croats, or other national minorities), because apart from their family, picture books, fairy tales, and novels are also things that affect child's cultural development and the development of their national identity. In this paper, I will describe and present the problematics and importance of linguistic and cultural features which appear throughout translating children's literature, with special reference to Hungarian minority communities in Croatia.

KEY WORDS: *children's literature, language, culture, national minority, translating*

HELENA DRAGIĆ¹, LUCIJA ŠKURLA²

¹ Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska / Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia

² Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina / Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina

TEORIJA I PRAKSA DISLEKSIJE U OBRAZOVANJU

Disleksija je najčešće definirana kao skup teškoća koje se očituju u čitanju, pisanju, orijentaciji, razumijevanju teksta, fonološkoj obradi riječi itd. Dolazi od grčkih riječi »dys«, koja znači slab, loš, neprimjerjen, i riječi »lexis«, koja znači jezik ili riječ. Riječ je o skupu poteškoća koji je novijeg datuma i koji je relativno nepoznat javnosti. Međutim, znanstvenici su došli do zaključka da je moguće prepoznati skupinu osoba čije teškoće u vezi s jezikom i pismenošću njih čine specifičnima. Kako bi što bolje prepoznali disleksiju kao pojavu, njezine uzroke i posljedice, potrebno je navesti što je sve potrebno za normalno čitanje i pisanje te koje teškoće postoje i pod kojim se nazivima mogu pronaći u literaturi. Bitno je obilježje disleksijske naglašena neujeđenost sposobnosti u različitim područjima.

U izlaganju će biti navedeni i objašnjeni pojmovi jezičnih i govornih teškoća, s osobitim naglaskom na disleksiju koja će biti posebno definirana te opisana. Navedene će biti i obilježja disleksijske pri čitanju, pisanju, pamćenju te vizualnoj percepciji. Obrađeni će biti i čimbenici predškolskog i školskog razdoblja koji mogu upućivati na disleksiju, a potom će biti opisana disleksija u visokom obrazovanju. Svaka osoba koja ima disleksiju ima jedinstvene potrebe i zato je potrebno što više istraživati, pisati te čitati o disleksiji kako bi se informiranost učenika, roditelja i nastavnika po-dignula na višu razinu. Nužno je educirati i nastavnički kadar koji treba prepoznati i pomoći u nastavnom procesu učenicima/studentima s navedenim poteškoćama.

Za potrebe rada provedena je anonimna anketa vezano uz disleksiju u visokom obrazovanju među studentima Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Anketa je sadržavala pitanja o poznavanju jezično-govornih teškoća te demografska pitanja.

Cilj je na temelju dostupne literature što bolje upoznati disleksiju kako bi je u budućem pedagoško-nastavnom djelovanju bilo lakše prepoznati i djelovati u smjeru napretka, kako učenika koji ima određenu teškoću tako i nastavnika koji sudjeluje u radu sa spomenutim teškoćama.

KLJUČNE RIJEČI: *disleksija, jezično-govorne teškoće, čitanje, učenik, obrazovanje*

THEORY AND PRACTICE OF DYSLEXIA IN EDUCATION

Dyslexia is a set of difficulties which manifests itself in reading, writing, orientation, text comprehension, phonological word processing etc. The word "dyslexia" comes from the Greek words "dys", meaning weak, bad, inadequate, and the word "lexis", meaning language or word. Dyslexia is a problem of a recent date and is relatively unknown. However, researchers concluded that it is possible to identify a group of people whose language and literacy difficulties make them specific. In order to better recognize dyslexia as a phenomenon, its causes and consequences, it is necessary to state what is necessary for normal reading and writing and what difficulties and under what names it can be found in the literature.

An important feature of dyslexia is the emphasis on inequalities in skills in different areas. The paper is designed to encompass the general concept of language and speech disabilities, with emphasis on dyslexia which will be specifically defined and described. The features of dyslexia in reading, writing, memory and visual perception will also be presented. Pre-school and school period factors that may indicate dyslexia will be addressed, followed by a description of dyslexia in higher education. Each person with dyslexia has unique needs and therefore it is necessary to research, write and read about dyslexia as much as possible in order to raise students', parents' and teachers' level of knowledge. It is necessary to educate the teaching staff which needs to recognize and help students with these difficulties in the teaching process.

For the needs of this paper, an anonymous survey regarding dyslexia in higher education was conducted among students of the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Mostar. The survey included questions about knowledge of language and speech difficulties, as well as demographic questions.

The goal is to get to know dyslexia as well as possible on the basis of available literature, so that it would be easier to recognize it in future pedagogical and teaching activities and act in the direction of progress of both students with certain difficulties and teachers who participate in working with these difficulties.

KEY WORDS: *dyslexia, linguistic-speech difficulties, reading, discipline, education*

¹ Beijing Foreign Studies University, China / Sveučilište za inozemne studije u Pekingu, Kina

² Universidad Autónoma de Chiapas, Tuxtla Gutiérrez, Mexico / Autonomno sveučilište u Chiapasu, Tuxtla Gutiérrez, Meksiko

EXCAVATION ONLINE. SOCIAL NETWORKS AND ARCHAEOLOGY IN POSTCORONA TIME

In recent months, we have faced the coronavirus that affects archaeologists in their regular work (excavation, travelling, research in museums and library, participation in congresses and conferences). The project *Thursday Things & Thoughts* (TTT) tried to bridge the gap in COVID and post-COVID time. It explores the possibilities of social networks and tweets/status for the promotion of archaeology. The project started on August 20th 2020 and finished on August 19th 2021 with a tweet/status per week. The aim was: a) promotion of archaeology as an academic field and discipline for the broader audience; b) opening new topics for archaeologists (contemporary archaeology, gender issues, racial identities, disability), c) usage of digital space for archaeology as interdisciplinary academic fields; d) promotion of diversity; e) understanding archaeology as a global discipline and field; f) dealing with archaeology in pandemic and post-pandemic times; and g) encourage young archaeologists to do public and digital archaeology. Global aspects of archaeology have been reflected on two levels: 1) The worldwide perception and perspective of topics, which has been overlapping various time frameworks from early humans to posterity; and 2), is multilingualism. Although tweets/status were published in English, the plan is to translate them into additional 12 languages and present them into a book. Paper deals with statistical analysis of tweets (regions, time framework, topics) and visitors (total number, reactions). Authors compare TTT projects with other social networks and digital archaeological projects for popular archaeology and a broader audience.

KEY WORDS: *digital archaeology, social networks, popular archaeology, public archaeology, post-COVID archaeology, digital humanities, digital space*

ISKOPAVANJA ONLINE. ARHEOLOGIJA NA DRUŠTVENIM MREŽAMA U POSTKORONI

Posljednjih smo mjeseci zarobljeni koronavirusom koji u mnogome utječe na arheologe i njihov redovni posao, kao što je iskopavanja, putovanja, istraživanja u muzejima i knjižnicama te sudjelovanja na konferencijama. Projekt *Thursday Things & Thoughts* (TTT) zamišljen je kao prevladavanje novonastale situacije. Istražuje mogućnosti korištenja društvenih mreža, tweetova i statusa za promociju arheologije. Projekt je započeo 20. kolovoza 2020. i završio 19. kolovoza 2021. godine s jednim tweetom/statusom tjedno. Ciljevi projekta su: a) promocija arheologije kao akademskog polja za širu publiku; b) otvaranje novih tema za arheologe, kao što su suvremena arheologija, rodni studiji, rasni identiteti, studiji invaliditeta); c) korištenje digitalnog prostora i poticanje arheologije kao interdisciplinarnog polja; d) promocija raznolikosti; e) shvaćanje arheologije kao globalne discipline; f) promišljanje o arheologiji u pandemijsko i post-pandemijsko vrijeme; g) poticanje mladih arheologa za sudjelovanje u javnim i digitalnim arheološkim projektima. Globalni aspekti arheologije zrcala se na dva nivoa: 1) svjetska aktualnost tema i sadržaja statusa koji se prelamaju kroz različite vremenske i prostorne razine; 2) multijezičnost jer je plan otisnuti knjigu s tweetovima i statusima na 12 jezika. Izlaganje je pripremljeno kao statistička analiza tweetova (regije, povijesna razdoblja, teme) i posjetitelja (impresije, reakcije, dijeljenja). Također, autori uspoređuju TTT projekt s drugim sličnim projektima digitalne arheologije i korištenja društvenih mreža za promociju arheologije.

KLJUČNE RIJEČI: *digitalna arheologija, društvene mreže, popularna arheologija, javna arheologija, post-COVID arheologija, digitalna humanistika, digitalni prostor*

SERGEJ FILIPOVIĆ, IGOR JOSIPOVIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
/ Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of
Osijek, Croatia

PODRUČJE ZNANOSTI I TEHNOLOGIJE U NASTAVnim PROGRAMIMA I UDŽBENICIMA POVIJESTI

U nastavi povijesti tradicionalno je prevladavala politička i diplomatska povijest. Na taj su način učenici često bili opterećeni samo jednim područjem povijesti, dok su se druga područja često zanemarivala. Jedno od takvih područja jest i područje znanosti i tehnologije. Godinama su trajale rasprave o tome da bi u nastavi povijesti trebalo doći do promjena. Prema novom kurikulumu za nastavni predmet Povijest, koji je donesen 2019. godine, povjesni sadržaji podijeljeni su u pet domena, pri čemu je jedna od njih i »Znanost i tehnologija«. To bi za cilj trebalo imati ravnopravniju raspodjelu nastavnih sadržaja i prekinuti dominaciju političke povijesti. Kako bi se provjerilo je li to baš tako, analizira se nastavne programe i udžbenike povijesti za gimnazije prije i nakon provođenja kurikularne reforme. Analizira se teorija (ono što je propisano) i praksa (sadržaji koji se zaista nalaze u udžbenicima).

KLJUČNE RIJEČI: *povijest, nastava povijesti, nastavni programi povijesti, znanost, tehnologija*

AREA OF SCIENCE AND TECHNOLOGY IN HISTORY SCHOOL PROGRAMMES AND TEXTBOOKS

Traditionally, history teaching was mostly comprised of political and diplomatic history. In that way, other areas of history were ignored. One of those areas was science and technology. For years this was a matter of debate. According to the History Curricula from 2019, history teaching is divided into five areas of study, from which one is named “Science and Technology,” with the goal of terminating the dominance of political history. To check if that really is so, study programmes and history textbooks from before and after the curricular reform are analyzed. Both theory (what is prescribed) and practice (what really is in textbooks) is analyzed.

KEY WORDS: *history, history teaching, history teaching programmes, science, technology*

MILJENKO HAJDAROVIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska / Faculty of Education, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia

MIJENJA LI NOVI KURIKULUM BUDUĆNOST INTERDISCIPLINARNOG POUČAVANJA POVIJESTI?

Povijest se samostalno kao znanost i kao školski predmet počinje poučavati u 5. razredu osnovne škole. Uz obavezni nastavni predmet u osnovnoj školi, povijest se u različitom obujmu poučava u srednjim školama. Sa školskom 2021./2022. godinom u Hrvatskoj se finalizira provedba projekta *Škola za život* kojim su u osnovne škole i gimnazije po prvi put uvedeni kurikulumi. Premda se uvođenjem kurikuluma nastavnog predmeta Povijest očekivala značajnija promjena paradigme poučavanja, postavlja se pitanje kakve su promjene zapravo provedene. Država Povijest i u novim zakonskim dokumentima drži iznimno važnom za kreiranje, prije svega, nacionalnog i drugih identiteta. Povjesno gledajući, zbog takvih težnji u nastavi povijesti desetljećima dominira politička povijest. Kurikulumskim razdvajanjem odgojno-obrazovnih ishoda Povijesti na pet domena teoretski se otvara mogućnost jačanja interdisciplinarnog pristupa poučavanju povijesti. Implementacija takve mogućnosti može se istražiti detaljnijom analizom rada učitelja i posredno analizom sadržaja udžbenika. Budući da su učitelji u protekle tri godine izvršili odabir novih udžbenika koji su odobreni od Ministarstva znanosti i obrazovanja, za očekivati je da će se nastava uglavnom održavati sukladno materijalima dostupnim u njima. U radu se uspoređuju promjene u interdisciplinarnosti ukupno dvanaest udžbenika 7. i 8. razreda osnovne škole izdanih 2014. s novim udžbenicima izdanim 2020. i 2021. godine.

KLJUČNE RIJEČI: *interdisciplinarnost, kurikulum, poučavanje povijesti, udžbenici*

DOES THE NEW CURRICULUM CHANGE THE FUTURE OF INTERDISCIPLINARY HISTORY TEACHING?

History is first taught independently as a science and as a school subject in the 5th grade of primary school. In addition to the compulsory subject in primary school, history is taught to various degrees in different secondary schools. With the school year of 2021/2022, a project named *School for Life* finished and, hence, curricula were introduced in primary schools and gymnasiums for the first time. Although a significant change in the teaching paradigm was expected with the introduction of the History curriculum, the question arises as to what changes have actually taken place. The state considers history to be extremely important for the creation of, above all, national and other identities. Historically, because of such aspirations, political history has been dominating history teaching for decades. The curricular separation of the educational outcomes of History into five domains theoretically opens up the possibility of strengthening interdisciplinary approach to history teaching. The implementation of such a possibility can be explored by a more detailed analysis of teachers' work and indirectly by the analysis of the content of the textbook. Since teachers have selected new textbooks in the past three years, which have been approved by the Ministry of Science and Education, it is to be expected that classes will generally be held in accordance with the materials available in them. The paper compares the changes in the interdisciplinarity of total of twelve 7th and 8th grade primary school textbooks published in 2014 with the new textbooks published in 2020/2021.

KEY WORDS: *interdisciplinarity, curriculum, history teaching, textbooks*

JURAJ JURLINA, DEMIAN PAPO, HRVOJE POTLIMBRZOVIĆ

Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia / Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

ANALYSIS OF STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS ONLINE LEARNING DURING AND AFTER LOCKDOWN DUE TO COVID-19 PANDEMIC

Because of the COVID-19 pandemic, during spring of 2020 Republic of Croatia had introduced a *lockdown* due to which learning in higher education took on the characteristics of *online* learning. Since *lockdown* and compulsory *online* learning were unprecedented in Croatian history, we have examined the attitudes of Josip Juraj Strossmayer University of Osijek's students on *online* learning during the *lockdown*. We have found that students' attitudes towards *online* learning were slightly negative, and proved the applicability of the *technology acceptance model*.

Despite the fact that *lockdown* is no longer present in Croatia, learning has retained most of the characteristics acquired during that period until the academic year of 2021/2022. Because of that we have decided to examine the Josip Juraj Strossmayer University of Osijek students' attitudes towards *online* learning once again and connect them to the *perceived ease of use* of tools, to the *perceived usefulness* of *online* learning and to some socio-demographic variables. In doing so, we acquired the prerequisites for comparing the results of both studies and testing the statistical significance of their difference. The convenience sample was made up of 229 students, and the data has been collected via an *online* questionnaire during July, August and September of 2021. The results have shown that the average students' attitude is slightly negative, however the population parameter is, judging by the confidence interval, between slightly negative and neutral. The attitude and the *perceived usefulness* did not change to the point of statistical significance compared to our previous research, whereas the *perceived ease of use* of tools for *online* learning has shown statistically significant growth. The indirect connection of the *perceived ease of use* of tools and the attitude, as well as the mediation effect of the *perceived usefulness* of *online* learning have been confirmed once again. We attribute the insignificant growth of the average students' attitude towards *online* learning, despite the significant growth of the *perceived ease of use* of tools, to the insignificant growth of the *perceived usefulness* of *online* learning, which is in accordance with the *theory acceptance model*.

KEY WORDS: *online learning, students' attitudes, technology acceptance model, perceived ease of use, perceived usefulness, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, COVID-19, lockdown*

ANALIZA STAVOVA STUDENATA PREMA ONLINE UČENJU TIJEKOM I NAKON POTPUNOG ZATVARANJA (LOCKDOWN) USLIJED PANDEMIJE COVID-19

Uslijed pandemije bolesti COVID-19, tijekom proljeća 2020. godine u Hrvatskoj je nastupilo *potpuno zatvaranje* zbog kojega je učenje u visokom obrazovanju poprimilo obilježja *online* učenja. Budući da su *potpuno zatvaranje* i prinudno *online* učenje bili bez presedana u hrvatskoj povijesti, ispitali smo stavove studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku o *online* učenju tijekom *potpunog zatvaranja*. Tada smo utvrdili da su stavovi studenata prema *online* učenju bili blago negativni te potvrđili primjenjivost *modela prihvaćanja tehnologije*.

Unatoč tome što mjera *potpunog zatvaranja* u Hrvatskoj više nije na snazi, učenje je sve do akademske 2021./2022. godine u velikoj mjeri zadržalo obilježja stečena tijekom tog razdoblja. Upravo smo zbog toga ponovno ispitali stavove studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku prema *online* učenju i povezali ih s *percipiranom lakoćom korištenja* alatima, *percipiranom korisnošću* *online* učenja te nekim socio-demografskim varijablama. Time smo stekli preduvjete za uspoređivanje rezultata obaju istraživanja i testiranje statističke značajnosti njihove razlike. Prigodni uzorak istraživanja činilo je 229 studenata, a podaci su prikupljeni *online* anketom tijekom srpnja, kolovoza i rujna 2021. godine. Rezultati su pokazali da je prosječan stav studenata iz našeg uzorka blago negativan, no nalazi se, sudeći prema intervalu pouzdanosti u populaciji, između blago negativnog i neutralnog. Stav i *percepcija korisnosti* nisu se statistički značajno promijenili u odnosu na prethodno istraživanje, dok je *percipirana lakoća korištenja* alatima *online* učenja statistički značajno porasla. Ponovno je potvrđena indirektna povezanost *percipirane lakoće korištenja* alatima i stava te efekt medijacije *percipirane korisnosti* *online* učenja. Neznačajan porast prosječnog stava studenata prema *online* učenju unatoč značajnom porastu *percipirane lakoće korištenja* alatima pripisujemo neznačajnom porastu *percipirane korisnosti* *online* učenja, što je u skladu s *modelom prihvaćanja tehnologije*.

KLJUČNE RIJEČI: *online učenje, stavovi studenata, model prihvaćanja tehnologije, percipirana lakoća korištenja, percipirana korisnost, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, COVID-19, potpuno zatvaranje (lockdown)*

PROFESIONALNA ORIJENTACIJA KAO PREDUVJET DETEKTIRANJA INTERDISCIPLINARNIH PREDISPOZICIJA

Gardnerova teorija višestrukih inteligencija, prema kojoj svakog pojedinca karakterizira kombinacija devet različitih vrsta inteligencija, olakšala je mogućnost šireg pogleda i razvoj mišljenja o zastupljenosti lingvističke ili jezične, logičko-matematičke, tjelesno-kinestetičke, glazbene, prostorne ili vizualne, egzistencijalne, socijalne ili interpersonalne, osobne ili intrapersonalne i prirodoslovne komponente. Iako su navedene predispozicije urođene, potrebno je raditi na njihovu razvoju, kombinirati ih i oplemenjivati, jer otkrivanje optimalne kombinacije inteligencija potiče pojedinka na razmatranje o obrazovanju usmjerrenom prema interdisciplinarnosti, a što povećava njegovu zapošljivost. Istraživanje provedeno na učenicima srednjih škola pokazalo je različite kombinacije potencijala, među kojima su najizraženiji kinestetički, glazbeni i socijalni. Iako se radi o ispitanicima čija zanimanja zahtijevaju lingvistička i logičko-matematička znanja i sposobnosti, rezultati ankete pokazali su relativno mali interes za navedena područja, što se može objasniti pokazateljem relativno male zastupljenosti programa profesionalne orientacije.

| KLJUČNE RIJEČI: *interdisciplinarnost, profesionalna orijentacija, zapošljivost*

PROFESSIONAL ORIENTATION AS A PRECONDITION FOR DETECTING INTERDISCIPLINARY PREDISPOSITIONS

Gardner's theory of multiple intelligences, according to which each individual is characterized by a combination of nine different intelligences, facilitated the possibility of a broader view and development of opinions on the representation of linguistic, logical-mathematical, bodily-kinesthetic, musical, spatial or visual, existential, social or interpersonal, personal or intrapersonal and naturalistic components.

Although these predispositions are innate, it is necessary to work on their development, combine them and improve them. Discovering the optimal combination of intelligence encourages the individual to consider education focused on interdisciplinarity, which increases his employability. The research conducted on high school students has shown different combinations of potentials, among which the most pronounced are kinesthetic, musical and social. Although the respondents were students whose future occupations require language and logical-mathematical knowledge and skills, the results of the research have shown relatively little interest in these areas, which can be explained by the indicator of relatively low representation of professional orientation.

KEY WORDS: *interdisciplinarity, professional orientation, employability*

PETRA KOLESARIĆ

magistra pedagogije i magistra edukacije povijesti

ARHIVSKA ANDRAGOGIJA I GERONTOGOGIJA – MOGUĆNOSTI POVEZIVANJA ARHIVISTIKE I ODGOJNO-OBRAZOVNIH ZNANOSTI

U posljednjih nekoliko desetljeća, arhivi kao baštinske ustanove u svojim programima predviđaju i održavaju različite radionice u kojima se koristi arhivsko građivo. Najčešće su ti programi usmjereni na učenike osnovnih i srednjih škola, što je uzrokovalo razvoj interdisciplinarnе znanstvene discipline – arhivske pedagogije. Međutim, korisnici arhiva su, osim učenika, odrasle osobe i osobe treće životne dobi. Ako se izuzmu znanstveno-stručna predavanja, izložbe te predstavljanja knjiga, arhivi dosad ne poznaju druge aktivnosti koje bi bile namijenjene odraslim osobama i osobama treće životne dobi. Budući da se u posljednje vrijeme sve više naglašava važnost cjeloživotnog obrazovanja, arhivi bi mogli doprinijeti neformalnom obrazovanju odraslih i osoba treće životne dobi, ali i aktivnostima navedenih skupina u slobodno vrijeme. Kao preduvjet za osmišljavanje kvalitetnih aktivnosti za odrasle i za osobe treće životne dobi, nužno je povezati arhivistiku i odgojno-obrazovne znanosti, točnije znanstvene discipline andragogiju i gerontogogiju. U izlaganju će biti opisane osnovne prepostavke za povezivanje arhivistike s andragogijom i gerontogogijom, pri čemu će biti iznesene teorijske postavke važne za njihovo povezivanje. Osim toga, bit će prikazani i konkretni primjeri načina na koje bi arhivska andragogija i gerontogogija trebale djelovati u praksi.

KLJUČNE RIJEČI: *arhiv, odrasli, obrazovanje, osobe treće životne dobi*

ARCHIVAL ANDRAGOGY AND GERONTOGOGY – POSSIBILITIES OF CONNECTING ARCHIVAL SCIENCE AND EDUCATIONAL SCIENCES

In the last few decades, archives as heritage institutions in their programs envisage and hold various workshops in which archival material is used. Most often, these programs are aimed for primary and secondary school students, which has led to the de-

velopment of an interdisciplinary scientific discipline – archival pedagogy. However, besides students, users of archives are adults and persons of the third age. With the exception of scientific lectures, exhibitions and book presentations, archives do not yet know of other activities that would be intended for adults and the elderly. As the importance of lifelong learning has recently been increasingly emphasized, archives could contribute to the non-formal education of adults and the elderly, but also to the leisure activities of these groups. As a precondition for designing quality activities for adults and the elderly, it is necessary to connect archival science and educational sciences, specifically two scientific disciplines: andragogy and gerontogogy. In the presentation basic preconditions for connecting archival science with andragogy and gerontogogy will be described, and theoretical assumptions important for the connection will be presented. Above that, concrete examples of how archival andragogy and gerontogogy should work in practice will be given.

KEY WORDS: *archive, adults, education, elderly*

SANELA MANDIĆ VIDAKOVIĆ, SARA DODIKOVIĆ, TEA ČARAPOVIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
/ Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia

INTERDISCIPLINARNOST U CJELOŽIVOTNOM OBRAZOVANJU

Stalni napredak znanosti i tehnologije donosi nova znanja koja utječu na sve razine društvenoga života i njihove sudionike. S obzirom na brze promjene u poslovnom i u osobnom području, raste potreba za cjeloživotnim obrazovanjem i učenjem. Ti procesi utječu na različite vrste formalnoga obrazovanja, čiji nositelji moraju neprestano prilagođivati svoje programe novim potrebama te dolazi do potrebe za neformalnim obrazovanjem kako bi se moglo pratiti znanstveno, tehnološko i društveno kretanje. Obrazovanje odraslih važna je komponenta sustava cjeloživotnoga učenja, utječe na stavove i ponašanje pojedinca u perspektivi osobnog razvoja i u perspektivi sudjelovanja u uravnoteženom i nezavisnom socijalnom, gospodarskom i kulturnom razvoju. U Hrvatskoj je obrazovanje odraslih istaknuto kao važna sastavnica sustava obrazovanja, a svoju potvrdu dobiva nizom važnih strateških dokumenata. Kada spominjemo cjeloživotno učenje, moramo uključiti i treću životnu dob, budući da je cjeloživotno obrazovanje po definiciji obrazovanje koje započinje obveznim škоловanjem i traje cijeli život.

Cilj je cjeloživotnog učenja unapređivanje znanja, vještina i kompetencija u okviru osobnog, društvenog ili profesionalnog djelovanja pojedinca. Obrazovanje odraslih interdisciplinarna je znanost koja nastaje iz potrebe da se unaprijedi razumijevanje fenomena u području obrazovanja. Humanističke i društvene znanosti utječu jedna na drugu i uspostavljaju interdisciplinarna područja zajedno sa sociologijom obrazovanja odraslih, stvarajući mogućnost primjene interdisciplinarnih znanja u objašnjavanju društvenih fenomena unutar obrazovanja odraslih te korištenje kritičkog mišljenja o praktičnoj primjeni tih znanja. U radu će se definirati obrazovanje odraslih sa stajališta različitih disciplina.

KLJUČNE RIJEČI: *obrazovanje odraslih, cjeloživotno učenje, interdisciplinarnost, praktična primjena, andragogija*

INTERDISCIPLINARITY IN LIFELONG LEARNING

The constant progress of science and technology brings new knowledge that affects all levels of social life and their participants. Given the rapid changes in both business and personal fields, the need for lifelong education and learning is growing. These procedures affect different types of formal education, whose providers must constantly adapt their programs to new needs, and there is a need for non-formal education in order to be able to monitor scientific, technological and social developments. Adult education is an important component of the lifelong learning system, it influences the attitudes and behavior of individuals in the perspective of personal development and in the perspective of participation in balanced and independent social, economic and cultural development. In Croatia, adult education is highlighted as an important component of the education system, and its confirmation is obtained through a number of important strategic documents. When we mention lifelong learning, we must also include the third age, since lifelong learning is defined by education that begins with compulsory schooling and lasts for a lifetime.

The goal of lifelong learning is the improvement of knowledge, skills and competencies within the personal, social or professional activities of individuals. Adult education is an interdisciplinary science that arises from the need to improve understanding of phenomena in the field of education. The humanities and social sciences influence each other and establish interdisciplinary fields along with sociology of adult education, creating the possibility of applying interdisciplinary knowledge in explaining social phenomena within adult education that use critical thinking about the practical application of that knowledge. The paper will define adult education from the point of view of different disciplines.

KEY WORDS: *adult education, lifelong learning, interdisciplinarity, practical application, andragogy*

DAMIR MARINIĆ¹, IDA MARINIĆ²

¹ Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
/ Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia

² Centar za integralne studije »Spajalica«, Osijek, Hrvatska / Center for Integral Studies "Spajalica," Osijek, Croatia

NUŽNOST MULTIDISCIPLINARNOSTI U GLOBALNOM SVIJETU

Procesi globalizacije učinili su svijet međuovisnim, što je posve promijenilo društvenu i ekonomsku dinamiku civilizacije. Tako možemo reći da danas živimo u VUCA svijetu, što je engleski akronim za svijet koji je nestalan (*volatile*), neizvjestan (*uncertain*), kompleksan (*complex*) i neodređen (*ambiguous*), čemu možemo svjedočiti prolazeći kroz trenutnu pandemijsku krizu. U pokušajima suočavanja s izazovima takvog svijeta, stručnjaci sve više pribjegavaju sistemskim metodologijama i multidisciplinarnosti. U normalnoj znanosti naučeni smo sagledavati svijet u terminima pojedinačnih fenomena u strogo određenim područjima, organiziranim prema disciplinama koje ih proučavaju ili područjima života na koja se najviše odnose. Današnji svijet, naprotiv, zahtjeva pomak u perspektivi, s usmjerenjem na pojedinačne fenomene u pojedinačnim područjima znanosti, na veze koje postoje među njima, koje u najvećoj određuju dinamiku današnjeg svijeta. U radu će biti govora upravo o tom pomaku, kao i o praktičnoj metodologiji koja ga omogućuje.

KLJUČNE RIJEČI: *kompleksnost, multidisciplinarnost, međuovisnost*

NECESSITY FOR MULTIDISCIPLINARITY IN A GLOBAL WORLD

Globalization processes made the world become interdependent, which completely changed the social and economic dynamics of civilization. Hence, we can say that today we live in a VUCA world, which is an acronym for the world which is volatile, uncertain, complex and ambiguous. We are witnessing that during the present pandemic crisis. In attempts to deal with the challenges VUCA world brings, more and more experts incline toward use of systems methodologies and multidisciplinary approach. In normal science, we are used to describing the world in terms of individual phenomena, organized according to appropriate research disciplines or areas

of life to which they mostly relate. Contemporary world, on the other hand, demands a shift in perspective from focusing on individual phenomena from an aspect of a certain field of science, toward focusing on connections existing between them, which mostly determine the dynamics of the world. In this paper we will discuss this shift as well as methodologies which enable it to happen.

KEY WORDS: *complexity, multidisciplinarity, interdependence*

INTERDISCIPLINARAN PRISTUP FENOMENU VRIJEDNOSTI

U ovom su radu interdisciplinarnom analizom fenomena vrijednosti dane osnovne specifičnosti filozofijskih, psihologičkih, socioloških, antropoloških i pedagoških analiza. U svjetlu tih analiza detektirana su dva pristupa: deduktivno-teorijski i induktivno-empirijski. Prvi nije usmjeren na empirijska istraživanja i ističe univerzalni aspekt vrijednosti te nerijetko zanemaruje relativizam vrijednosti, što potencijalno vodi do normativizma (što je bio više nego čest slučaj u pedagogiji). Drugi pristup, dakle onaj induktivno-empirijski, u svojim interpretacijama (osobito u psihologiji) nerijetko je pozitivistički usmjeren.

Rad polazi od glavne afirmativne hipoteze: analize vrijednosti koje su odvojene od filozofije, sociologije, psihologije, pedagogije i antropologije, a koje su bez poznавanja raznolikosti njihovih konkretnih formi unutar različitih kultura i bez dovoljnog istraživanja različitih tipova vrijednosnog odnošenja, dovode do pozitivističkih i/ili metafizičkih tumačenja.

Analitički diskurs ovog rada ide u smjeru teorije konvergencije u »pomirenju« teorijskih i empirijskih analiza, jer prihvatljivi znanstveno-metodološki i analitički diskurs ne dozvoljavaju strogo razdvajanje, a kamoli suprotstavljanje tih dvaju pristupa.

Antropološkim, sociološkim i filozofijskim studijama biljež daje deduktivno-teorijski pristup, kada se istražuje i/ili zagovara trajni karakter određenih vrijednosti, dok se empirijsko-induktivnim pristupom, uglavnom psihologičkih studija, registrira promjenjivi aspekt vrijednosti. Specifičnost pedagoške definicije vrijednosti je da se ona tretira kao »pokretački i regulacijski čin odgoja« (Mougniotte).

U radu su aktualizirane razlike u univerzalnom karakteru vrijednosti i (radikalnog) moralnog relativizma, dualizma vrijednosti te podjele na eksplisitne (proklamirane) i implicitne (ponašajne) vrijednosti. U radu je objašnjeno zašto je definicija vrijednosti, kao skup trajnih vjerovanja te individualnog i/ili društvenog standarda ponašanja, najprihvatljivija. Promjenjivi karakter vrijednosti određuje društveni realitet, a univerzalni karakter određuje vrijednosti – tipovi vrijednosnih orientacija. U prilog ovoj konstataciji psiholog Milton Rokeach dao je sjajnu tezu: »Ako bi vrijednosti bile sasvim stabilne, individualna i socijalna promjena bila bi nemoguća. Ako bi vrijednosti bile kompletno nestabilne, kontinuitet ljudske osobnosti i društva bio bi

nemoguć. Svaki pristup ljudskim vrijednostima mora biti u stanju objasniti trajni karakter vrijednosti, kao i njihovu promjenjivost.«

U radu se u svrshodnu vezu dovode odgoj i vrijednosti te se pravi razlika između vrijednosti i idealna, normi, stavova, ciljeva, vrijednosnih sudova, sustavā vrijednosti, životnih stilova i vrijednosnih orijentacija. Na kraju se analiziraju posljedice inverzije vrijednosti kao krize odgoja te se navodi operativna definicija cilja odgoja i obrazovanja.

KLJUČNE RIJEČI: *interdisciplinaran pristup, vrijednosti, vrijednosne orijentacije, životni stilovi, pedagogijska teleološčnost, cilj odgoja i obrazovanja*

INTERDISCIPLINARY APPROACH TO THE VALUE PHENOMENON

This paper analyzes specifics of philosophical, psychological, sociological, anthropological and pedagogical interpretations of values by interdisciplinary analysis of value phenomena. Two approaches were detected: deductive-theoretical and inductive-empirical. The first is not focused on empirical research and emphasizes the universal aspect of values and often neglects the relativism of values, which potentially leads to normativism (which often was more common in pedagogy). The second approach, the inductive-empirical one, in its interpretations (especially in psychology) is often positivistically oriented.

The paper starts from an affirmative hypothesis: that value analysis which is isolated from philosophy, sociology, psychology, pedagogy and anthropology, and which is without knowledge of the diversity of their concrete forms within different cultures and without sufficient research of different types of value relations, leads to positivist and/or metaphysical interpretations. The analytical discourse of this paper goes in the direction of Theory of convergence in “reconciling” theoretical and empirical analysis, because acceptable scientific-methodological and analytical discourse do not allow strict separation, let alone opposition of these two approaches.

Anthropological, sociological and philosophical studies are marked by a deductive-theoretical approach, when researching and/or advocating the permanent character of certain values, while the empirical-inductive approach, mainly of psychological studies, registers a changing aspect of values. The specificity of the pedagogical definition of value is that it is treated as a “driving and regulating act of education” (Mougniotte).

This paper actualizes the differences in the universal character of values and (radical) moral relativism, dualism of values and the division into explicit (proclaimed) and implicit (behavioral) values. This paper explains why the definition of value, as a set of enduring beliefs and individual and/or social standards of behavior, is the most acceptable. The changing character of values determines social reality, and the universal character determines values – types of value orientations. In support of this statement, psychologist Milton Rokeach offered a great thesis: "If values were completely stable, individual and social change would be impossible. If values were completely unstable, continuity of human personality and society would be impossible. Any approach to human values must be able to explain the enduring nature of values as well as their variability."

The paper brings education and values into a purposeful relationship, and distinguishes between values and ideals, norms, attitudes, goals, value judgments, value systems, lifestyles and value orientations. Finally, the consequences of value inversion as a crisis of education are analyzed and the operational definition of the goal of education is given.

KEY WORDS: *interdisciplinary approach, values, value orientations, lifestyles, pedagogical teleology, goal of upbringing and education*

NEBOJŠA MUDRI

Klinički bolnički centar Osijek, Hrvatska / Clinical Hospital Center Osijek,
Croatia

INTERDISCIPLINARAN PRISTUP U ISTRAŽIVANJU SVIJESTI

Svijest je postala ozbiljna tema prirodnih znanosti tek u posljednjih tridesetak godina, čemu je uvelike doprinio razvoj novih tehnika funkcionalnog snimanja mozga. Napor nobelovaca poput Cricka, Sperryja, Ecclesa, Edelmana, Penrosea i njihovih suradnika, koji su se dokazali iznimnim otkrićima na području molekularne biologije, neurologije, imunologije ili fizike, usmjerili su se na rješavanje posljednje preostale zagonetke, a to je postojanje svjesnog uma u prirodi. S obzirom na brojne aspekte svjesnih doživljaja, kao što su budnost, intencionalnost, subjektivnost, integracija informacija i povezanost mentalnih modula, uz spoznajnu funkciju i socijalnu dimenziju svijesti, prirodna pozitivistička znanost svojim eksperimentalnim metodama, koje provodi iz perspektive trećeg lica, u načelu ne može rasvijetliti ovaj fenomen u potpunosti. Stoga svijest postaje *par excellence* problem interdisciplinarnog istraživanja koje uključuje biologiju, psihologiju, kognitivnu neuroznanost, fenomenologiju, medicinske znanosti, antropologiju, lingvistiku, računalnu znanost, fiziku, kibernetiku i dr. U izlaganju će biti riječi o različitim metodama istraživanja, njezinih pojedinih aspekata i potrebi za sintezom glavnih pronađenih rezultata unutar jedne integralne znanosti o svijesti.

KLJUČNE RIJEČI: *svijest, kognitivna znanost, istraživačke metode, interdisciplinarnost*

INTERDISCIPLINARY APPROACH IN STUDYING CONSCIOUSNESS

Consciousness has become a serious topic of the natural sciences only in the last thirty years, in the advent of new techniques of functional brain imaging. The efforts of Nobel laureates such as Crick, Sperry, Eccles, Edelman, Penrose, and their associates, who proved themselves with remarkable discoveries in molecular biology, neurology, immunology, or physics, have focused on solving the last remaining conundrum: the existence of consciousness in nature. Given the many aspects of conscious experiences such as wakefulness, intentionality, subjectivity, information

integration, and interaction of mental modules, along with the epistemic function and the social dimension of consciousness, natural positivist science with its experimental methods, conducted from a third person perspective, cannot shed light on this phenomenon in its entirety. Therefore, consciousness must be understood as a problem of interdisciplinary research that includes biology, psychology, cognitive neuroscience, phenomenology, medical sciences, anthropology, linguistics, computer science, physics, cybernetics and other disciplines. The presentation will discuss various methods of studying its individual aspects, arguing for the need for synthesis of the main disciplinary findings within an integrated science of consciousness.

KEY WORDS: *consciousness, cognitive science, research methods, interdisciplinarity*

BORIS RAUŠ¹, IVA BULJUBAŠIĆ²

¹ Bamboo Lab d.o.o., Hrvatska / *Croatia*

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Sveučilište J. J.

Strossmayera u Osijeku, Hrvatska / *The Academy of Arts and Culture in Osijek, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia*

² Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Sveučilište J. J.

Strossmayera u Osijeku, Hrvatska / *The Academy of Arts and Culture in Osijek, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia*

DRUŠTVENE MREŽE VS. MENTALNO ZDRAVLJE – FOMO EFEKT I DOPAMIN DETOKS

Društvene mreže danas imaju veliki utjecaj na mentalno zdravlje korisnika, a upravo iz tog odnosa nastaju termini kao što su FOMO efekt i dopamin detox. Što su spomenuti termini, koje su trenutačno najkorištenije društvene mreže u svijetu, kako sadržaj koji nestaje utječe na jačinu FOMO efekta među korisnicima društvenih mreža i je li detox od dopamina koji dolazi od društvenih mreža potreban samo fizičkim korisnicima ili pak i tvrtkama?

KLJUČNE RIJEČI: *društvene mreže, mentalno zdravlje, FOMO efekt, dopamin detox*

SOCIAL MEDIA VS. MENTAL HEALTH – FOMO EFFECT AND DOPAMIN DETOX

Social networks today have a big impact on the mental health of users, and from this relationship come terms such as FOMO effect and dopamine detox. What are the aforementioned terms, which are currently the most widely used social networks in the world, how does disappearing content affect the strength of the FOMO effect among social media users, and is the detox from dopamine coming from social networks required only for physical users or also for companies?

KEY WORDS: *social media, mental health, FOMO effect, dopamin detox*

**MATE SKOKO, LUCIJA IVANDA, MATEA CAR, ĐANA RAVLIĆ, KLARA LUCIĆ,
KARLA MITAR, LUCIJA NAMJESNIK, NINA KUČINA**

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska / Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

IZVORI MOTIVACIJE STUDENATA U *ONLINE* NASTAVI U DOBA PANDEMIJE COVID-19

Motivacija je unutarnje stanje pojedinca koje djeluje na ponašanje tako što pojedinca usmjerava na postizanje cilja, a pobuđeno je nekakvima težnjama, željama ili motivima. Studiranje predstavlja kontekst unutar kojeg je motivacija vrlo bitan konstrukt te postoje mnoga istraživanja koja se bave upravo motivacijom studenata u učenju i njezinom važnošću u akademskom uspjehu. S obzirom na rapidni porast *online* programa na visokim učilištima te na različite efekte pandemije COVID-19 na mentalno zdravlje studenata, polazište je ovog istraživanja neistraženost motivacije tijekom *online* studiranja u neizvjesnom dobu pandemije u Hrvatskoj te želja za boljim razumijevanjem izvora motivacije studenata. Istraživanje je provedeno metodom fokus grupa putem platforme *Zoom*. Pokazalo se da sudionici uglavnom izražavaju pad motivacije zbog *online* studiranja, navodeći čimbenike poput manjka strukturiranosti dnevne rutine te manjka koncentracije i fokusiranosti. S druge strane, neki navode čimbenike poput mogućnosti strukturiranja vlastitog dana i više slobodnog vremena kao dodatne motivatore koji pospješuju njihovu razinu motivacije u *online* studiranju. U kontekstu mentalnog i fizičkog zdravlja uočen je visok stupanj varijabilnosti u navodima različitih sudionika. Sudionici koji trenutno borave kod kuće većinski izvještavaju o smanjenju motivacije, problemima s internetom te nezadovoljavajućim radnim okruženjem.

KLJUČNE RIJEČI: motivacija, studenti, online nastava, pandemija COVID-19

SOURCES OF STUDENT MOTIVATION IN *ONLINE* CLASSES DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Motivation is an internal, individual state which affects behavior by directing the individual to achieve a goal, and is aroused by certain aspirations, desires or motives. Studying at university level is a context within which motivation represents a key construct. Additionally, there is a lot of research that deals with the motivation of

students in learning and its importance in academic success. Given the rapid growth of *online* programs in higher education and the various effects of the COVID-19 pandemic on students' mental health, the starting point of this research is the relatively unexplored state of motivation during *online* classes in the uncertain age of the pandemic in Croatia, as well as the desire for a better understanding of the sources of student motivation. The research was conducted using the focus group method via the *Zoom* platform. Participants were found to generally express a decline in motivation due to *online* classes, citing factors such as a lack of structured daily routine and a lack of concentration and focus. On the other hand, some cite factors such as the ability to structure their own day and more free time as additional motivators that enhance their level of motivation in *online* classes. In the context of mental and physical health, a high degree of variability was observed in the statements of different participants. Participants currently staying at home mostly report reduced motivation, Internet issues, and an unsatisfactory work environment.

KEY WORDS: *motivation, students, online classes, COVID-19 pandemic*

APPLICATION OF ROBBINS' MODEL OF ORGANIZATION TO THE ARCHITECTURE OF THE ORGANIZATION OF THE SCHOOL SYSTEM IN THE REPUBLIC OF CROATIA

The school system is a subsystem of society. Systems theory emphasizes the system as a whole and explains the origin and development of the organization and the behavior of the system with the aim of creating methods and order in solving problems. We derive the term "organization" from the Greek word "organon". The emergence of the organization was conditioned by the division of labor. The division of labor explains the social structure, the development of the profession, and the functioning of the various subsystems in the organization. Education can be viewed as a dynamic process that nowadays requires to be efficiently and effectively managed with the aim of achieving an overall market advantage, both of individuals (users) and organizational groups (schools). Due to postmodernist changes that affect all aspects of social life, and consequently education, it is necessary that the education system and those who manage it have quality answers if it is to be made competitive and current in the market. Quality solutions in the organizational sense are not only conditioned by market competitiveness, but also by the need to preserve the humanistic component which the education system represents. Education is the face of every nation. As mentioned above, it is necessary to develop effective mechanisms and effective strategic management in the educational sector, which will enable to obtain adequate, true and verifiable information about the real educational needs that exist within a particular social community. Without harmonization of the labor market and education, it is not possible to achieve educational goals and tasks in a quality and efficient manner. The aim of this paper is to show the importance of strategic management of this sector precisely because of the importance of education.

KEY WORDS:

organization architecture, school system, organization, Stephen Robbins

PRIMJENA ROBBINSOVOG MODELA ORGANIZACIJE NA ARHITEKTURU ORGANIZACIJE ŠKOLSKOG SUSTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

Školski je sustav podsustav društva. Teorija sustava ističe sustav kao cjelinu te objašnjava zakonitosti postanka i razvoja organizacije, kao i ponašanja sustava, s ciljem stvaranja metoda i reda u proučavanju i rješavanju problemā. Termin »organizacija« izvodimo iz grčke riječi »organon«. Nastanak organizacije uvjetovala je podjela rada. Podjela rada objašnjava društvenu strukturu, razvitak profesije i funkcioniranje različitih podsustava i cjeline organizacije. Obrazovanje možemo promatrati kao dinamičan proces koji u današnje vrijeme zahtijeva da se njime efikasno i efektivno upravlja i vodi s ciljem postizanja ukupne tržišne prednosti, kako samih pojedinaca (korisnika) tako i organizacijskih kolektiva (škola). Usljed postmodernističkih promjena koje zahvaćaju sve aspekte društvenog života, a poslijedično i obrazovanje, nužno je da obrazovni sustav i oni koji njime upravljaju imaju kvalitetne odgovore ukoliko ga žele učiniti konkurentnim i kurentnim na tržištu. Kvalitetna rješenja u organizacijskom smislu nisu uvjetovana jedino tržišnom konkurentnošću, već i potrebom za očuvanjem humanističke komponente koju obrazovni sustav predstavlja. Odgoj i obrazovanje obraz su svake nacije. U vezi s rečenim potrebno je razviti efikasne mehanizme i efikasan strateški menadžment u sektoru obrazovanja, koji će omogućiti da se dobiju adekvatne, prave i provjerljive informacije o realnim obrazovnim potrebama koje postoje unutar određene društvene zajednice. Bez usklađivanja tržišta rada i obrazovanja nije moguće ostvariti ciljeve i zadatke obrazovanja na kvalitetan i efikasan način. Cilj je ovog rada prikazati važnost strateškog upravljanja navedenim sektorom upravo zbog značajnosti obrazovanja.

KLJUČNE RIJEČI:

arhitektura organizacije, školski sustav, organizacija, Stephen Robbins

CJELOŽIVOTNO UČENJE UZ MOBILNO UČENJE U NASTAVI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Svijet se danas drastično mijenja, zbog čega i nastavnici i učenici trebaju slijediti najnovije trendove u obrazovanju. Budući da cjeloživotno učenje nije ništa novo u europskim zemljama, ono također postaje dijelom naših života. Koristeći moderne tehnologije svugdje i svako doba, lako je slijediti trendove cjeloživotnog učenja. Sve navedeno nudi nova tehnologija BYOD, što u prijevodu s engleskog znači »ponesi svoj vlastiti uređaj«. Mobilno učenje ili *m-učenje* postaje sve popularnije izvan Hrvatske, zbog čega i Hrvatska nastoji biti u tijeku s najnovijim trendovima, kako u obrazovanju tako i u poslovnom svijetu, i to koristeći pametne telefone ili tablete kao vrijedne didaktičke alate za učenje i poučavanje. Da bismo postali privlačna i razvijena zemlja, moramo uvesti nove tehnologije u svoje živote ali i u učionice, dakle upravo tamo gdje obrazovanje počinje. Cilj je istraživanja ispitati aspekte stavova prema korištenju mobilnih tehnologija u nastavi kod učiteljā i nastavnikā. U istraživanju je sudjelovalo 208 nastavnika svih predmeta u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj. Govoreći o korištenju mobilnih tehnologija u sklopu nastave, sudionici izražavaju slaganje s tvrdnjom da bi učenici trebali koristiti mobilne tehnologije u nastavi te otkrivaju da nastavnici planiraju primjenjivati mobilno učenje u svojoj nastavi.

KLJUČNE RIJEČI: *cjeloživotno učenje, mobilno učenje, nastavnici*

LIFELONG LEARNING USING MOBILE LEARNING IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Today's world is changing rapidly, therefore both teachers/educators and learners/trainees should follow the latest trends in education. Since lifelong learning is nothing new in European countries, it is slowly becoming part of our lives, too. Using modern technologies anywhere and any time, it is easy to follow the trends of lifelong learning. Therefore, people in the current society should develop in their formal education, in their jobs but also in informal education. All of these is offered by

new technology BYOD (*Bring Your Own Device*). Mobile learning or shortly *m-learning* is becoming more and more popular outside the borders of Croatia and now Croatia is slowly trying to keep up with the newest trends in both education and job training using smartphones or tablets as valuable didactic tools. In order to become a more attractive and developed country, we need to implement new technologies in our lives and not only in the students' classrooms where the education begins. The aim of the study is to explore teachers' attitudes towards mobile technologies among the teachers in the Republic of Croatia. There were 208 teachers of all school subjects included in the study. When it comes to mobile learning, participants expressed their approval of students using mobile technologies in the classroom and teachers plan on incorporating mobile learning in the teaching process.

KEY WORDS: *lifelong learning, mobile learning, teachers*

IVANA ŠUSTEK

Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
/ Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of
Osijek, Croatia

PERSPEKTIVA SURADNIČKOG UČENJA U NASTAVI NA DALJINU

Primjena nastave na daljinu uslijed pandemije koronavirusa postala je realna potreba škola diljem svijeta pa tako i u Republici Hrvatskoj. U ovom se radu, na temelju teorijskih spoznaja i analize relevantnih istraživanja, nastoje prikazati obilježja i ishodi suradničkog učenja. Naime, suradničko učenje predstavlja poseban vid aktivnog učenja kojim učenici trajnije usvajaju znanja, kritički promišljaju, razmjenjuju iskustva i zajednički rješavaju probleme. Stoga se očekuje da će ovaj rad doprinijeti razumijevanju učeničkih potreba za suradničkim učenjem i u nastavi na daljinu.

KLJUČNE RIJEČI: *učenik, učitelj, suradničko učenje, nastava na daljinu*

PERSPECTIVE OF COOPERATIVE LEARNING IN ONLINE TEACHING

The application of *online* teaching due to the coronavirus pandemic has become a real need of schools around the world, including schools in the Republic of Croatia. In this paper, based on theoretical knowledge and analysis of relevant research, we shall try to show the characteristics and the outcomes of cooperative learning. Namely, cooperative learning is a special form of active learning by which students acquire knowledge more permanently, think critically, exchange experiences and solve problems together. Therefore, this paper is expected to contribute to the understanding of students' needs for cooperative learning in *online* teaching as well.

KEY WORDS: *student, teacher, cooperative learning, online teaching*

ANTONIJA VUKAŠINOVIĆ¹, MONIKA MITROVIĆ²

¹ Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska
/ Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia

² magistra psihologije

INTERDISCIPLINARAN PRISTUP PLANIRANJU INDIVIDUALIZIRANOG PLANA U RADU S DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Odgjono-obrazovna praksa dinamičan je proces u kojem je naglašena participacija svih sudionika s ciljem dobrobiti djeteta. Način na koji će se ostvariti participacija uvelike ovisi o stavovima, kompetencijama i međusobnoj komunikaciji sudionika. Osobito je važna uključenost roditelja u odgjono-obrazovni proces, što upućuje na nužnost osnaživanja roditeljskih i odgojiteljskih uloga i kompetencija. Važnu ulogu u osnaživanju roditelja imaju odgajatelji i stručno-razvojna služba, koji su spremni preuzeti profesionalnu ulogu u prepoznavanju potreba roditeljā djece s teškoćama u razvoju. S druge strane, roditelji očekuju otvorenost odgajateljā i stručno-razvojne službe u rješavanju određenih problema, veću uključenost u donošenje važnih odluka, uvažavanje roditeljskih uloga i uvažavanje dinamičnosti rasta roditeljskih kompetencija te kvalitetne međusobne odnose, koji za cilj imaju dobrobit djeteta. U radu se upravo želi naglasiti važnost interdisciplinarnog pristupa planiranju odgjono-obrazovnog procesa, točnije međusobna sinergija psihologa, odgojitelja i roditelja u razvoju individualiziranog plana za dijete s teškoćama u razvoju. Takav oblik suradnje uključuje sustavno praćenje djeteta, realizaciju i evaluaciju etapa planiranja individualiziranog plana, a može poslužiti kao smjernica odgjono-obrazovnim ustanovama u radu s djecom s teškoćama u razvoju.

KLJUČNE RIJEČI: *interdisciplinaran pristup, individualizirani plan, partnerstvo, etape planiranja, teškoće*

INTERDISCIPLINARY APPROACH TO PLANNING AN INDIVIDUALIZED PLAN IN WORKING WITH CHILDREN WITH DISABILITIES

Educational practice is a dynamic process in which the participation of all participants is emphasized with the aim of well-being of the child. The way in which participation will be achieved largely depends on the attitudes, competencies and mutual communication of the participants. The involvement of parents in the educational process is especially important, which indicates the need to strengthen parental and educational roles and competencies. An important role in empowering parents is played by educators and the professional development service who are ready to take on a professional role in recognizing the needs of parents of children with disabilities. On the other hand, parents expect openness of educators and professional development services in solving certain problems, greater involvement in making important decisions, respect for parental roles and respect for the dynamic growth of parental competencies and quality relationships aimed at child welfare. The paper aims to emphasize the importance of an interdisciplinary approach to planning the educational process, i.e. the mutual synergy of psychologists, educators and parents in the development of an individualized plan for a child with disabilities. This form of cooperation includes systematic monitoring of the child, implementation and evaluation of the stages of planning an individualized plan and can serve as a guideline for educational institutions in working with children with disabilities.

KEY WORDS: *interdisciplinary approach, individualized plan, partnership, planning stages, difficulties*

MARIJA ZAVRŠKI¹, MARTA BORIĆ CVENIĆ²

¹ Slavonska televizija d.o.o., Hrvatska / *Croatia*

² Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska / *The Academy of Arts and Culture in Osijek, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia*

IZMEĐU PREZENTACIJE I INTERPRETACIJE – ULOGA LOKALNE ZAJEDNICE U OČUVANJU KULTURNE BAŠTINE

Kulturna baština za lokalnu zajednicu predstavlja značajan element njezina kulturnog identiteta. Multidiskurzivne reprezentacije kulturne baštine u određenoj lokalnoj zajednici zajedničku os iznalaze upravo u pokušaju učinkovitog očuvanja kolektivnog identiteta, povijesti, znanja, tradicije, materijalnog i nematerijalnog nasljeđa za buduće generacije – članove te iste zajednice. Istodobno, raspoloživa baština u lokalnoj zajednici, ukoliko su ispunjeni preduvjeti za njezinu valorizaciju, može (po)služiti i kao turistički resurs u svrhu oblikovanja atrakcijske osnove određenog turističkog prostora za potrebe lokalnog stanovništva. U tom smislu, kulturni turizam za baštinu nosi razvojnu perspektivu u kojoj lokalna zajednica ima istaknutu ulogu jer izravno sudjeluje u očuvanju i promociji vlastite baštine. Cilj je ovog rada predočiti primjere dobre prakse očuvanja i promocije kulturnih dobara kao turističkih resursa na prostoru Slavonije i Baranje pomoću različitih mehanizama interpretacije lokalne baštine. Konačno, istraživanjem se planiraju analizirati one prednosti i ograničenja, kao i prilike i izazove s kojima se nosi lokalna zajednica u interpretaciji kulturne baštine svojeg mesta.

| KLJUČNE RIJEČI: *lokalna zajednica, turizam, kulturna baština, prezentacija*

BETWEEN PRESENTATION AND INTERPRETATION – THE ROLE OF LOCAL COMMUNITY IN PRESERVING CULTURAL HERITAGE

Cultural heritage represents an important element of cultural identity for a local community. Multidiscursive articulations of cultural heritage in a particular local community find a common axis precisely in the attempt to preserve history, know-

ledge, tradition and tangible and intangible heritage in order to preserve the collective identity for future generations. At the same time, it serves as a tourist resource as part of shaping the attractive basis of a particular tourist area and the local community that lives and works in it. In this sense, heritage tourism has a development perspective in which the local community has an important participatory role because it is directly involved in the preservation of its own heritage and its promotion. The aim of this paper is to present representative examples of good practice of heritage preservation and promotion in Slavonia and Baranja through popular mechanisms of interpretation. This research plans to analyze the advantages and limitations, as well as the opportunities and challenges, that local communities face when presenting their heritage.

KEY WORDS: *local community, tourism, cultural heritage, presentation*

POVEZANOST EKOLOŠKIH STAVOVA I KONZUMACIJE YOUTUBE SADRŽAJA KOD OSJEČKIH STUDENATA

Ekološki rizici posljednjih su godina tema o kojoj se mnogo raspravlja u javnoj sferi. Informacije o toj temi kojima raspolažemo velikim su dijelom posredovane medijima. Istovremeno, u svijetu je sve raširenija upotreba internetskih društvenih mreža poput *YouTube-a*, *Facebooka* i *Instagrama*, na kojima su dostupni i sadržaji povezani s odnosom čovjeka i prirode. Teorijska je osnova rada kultivacijska teorija Georgea Gerbnera prema kojoj izloženost ljudi različitim medijskim sadržajima utječe na njihovu percepciju društvene stvarnosti. Ekološke stavove, odnosno stavove o odnosu čovjeka i prirode mjerili smo pomoću skale nove ekološke paradigmе (*New Ecological Paradigm*, NEP) koju su razvili R. E. Dunlap i K. D. Van Liere. Glavni ciljevi istraživanja bili su analizirati ekološke stavove studenata te utvrditi postoji li povezanost između učestalosti konzumacije različitih sadržaja na *YouTube-u* i ekoloških stavova. Podaci su prikupljeni putem internetske ankete, a uzorak je činilo 100 studenata sa Sveučilišta u Osijeku. Rezultati statističke analize ukazuju na to da su ekološki stavovi studenata povezani s učestalošću konzumacije sadržaja iz kategorije »životni stil«, dok nije utvrđena statistički značajna povezanost s ostalim kategorijama.

KLJUČNE RIJEČI: *ekološki stavovi, kultivacijska teorija, studenti, YouTube*

CONNECTION BETWEEN ECOLOGICAL ATTITUDES AND YOUTUBE CONSUMPTION

Environmental risks have been a topic much discussed in the public sphere in recent years. The information on this topic is largely mediated by the media. At the same time, the use of online social networks such as *YouTube*, *Facebook* and *Instagram* is becoming increasingly widespread in the world, which also provide content related to the relationship between man and nature. The theoretical basis of this paper is George Gerbner's cultivation theory, according to which people's exposure to diffe-

rent media contents influences their perception of social reality. We measured environmental attitudes and attitudes about human-nature relationship using the new ecological paradigm scale (*New Ecological Paradigm*, NEP) originally developed by R. E. Dunlap and K. D. Van Liere. The main goals of the research were to analyse the environmental attitudes of students and to determine whether there is a correlation between the frequency of consumption of different content on *YouTube* and ecological attitudes. The data was collected through an online survey, and the sample consisted of 100 students from the University of Osijek. The results of the statistical analysis indicate that the environmental attitudes of students are related to the frequency of consumption of content from the “lifestyle” category, while no statistically significant correlation with other categories has been established.

KEY WORDS: *ecological attitudes, culturing theory, students, YouTube*



Medunarodni interdisciplinarni
1. Kongres Centra za interdisciplinarna istraživanja
Filozofskog fakulteta Osijek:
»Interdisciplinarnost u teoriji i praksi«

ADRESAR IZLAGAČA

International Interdisciplinary
*1st Congress of the Centre for Interdisciplinary Research
of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek:
“Interdisciplinarity in Theory and Practice”*

SPEAKER ADDRESS BOOK

DAVOR BALIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: dbalic@ffos.hr

MARTA BORIĆ CVENIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Akademija za umjetnost i kulturu u
Osijeku
Ulica kralja Petra Svačića 1f
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: mboric@aukos.hr

IVAN BRLIĆ

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
Područni centar Gospić
Trg Stjepana Radića 14
HR-53000 Gospić
Croatia
e-mail: ivan.brlic@pilar.hr

IVA BULJUBAŠIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Akademija za umjetnost i kulturu u
Osijeku
Ulica kralja Petra Svačića 1f
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: buljubasic.unios@gmail.com

ANITA BUŠLJETA TONKOVIĆ

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
Područni centar Gospić
Trg Stjepana Radića 14
HR-53000 Gospić
Croatia
e-mail: anita.busljeta.tonkovic@pilar.hr

MATEA CAR

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Ulica Mihovila Pavlinovića 1
HR-23 000 Zadar
Croatia
e-mail: matea.car2000@gmail.com

DEAN CIKOVAC

Gimnazija Gaudeamus Osijek
Školska ulica 6
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: dcikovac@ffos.hr

TEA ČARAPOVIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: teac1802@gmail.com

ANA ČELIK

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: celik.ana@gmail.com

GABRIELA DOBSAI

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: gdobsai@ffos.hr

SARA DODIKOVIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: stefanacsara@gmail.com

HELENA DRAGIĆ

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Ulica don Frane Bulića 66a
HR-21210 Solin
Croatia
e-mail: hdragic@ffst.hr

GORAN ĐURĐEVIĆ

Beijing Foreign Studies University
/ Sveučilište za inozemne studije u
Pekingu
No.2 North Xisanhuan Road Beijing 19
CH-100089 Beijing
China
e-mail: goran.djurdjevich@gmail.com

VLATKA FAPALI

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: vfapali@ffos.hr

SERGEJ FILIPOVIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: sfilipovic@ffos.hr

EMILIANO GALLAGA MURRIETA

Universidad Autónoma de Chiapas,
Tuxtla Gutiérrez / Autonomno
sveučilište u Chiapasu, Tuxtla Gutiérrez
Boulevard Belisario Domínguez 1081
ME-29000 Tuxtla Gutiérrez
Mexico
e-mail: gallagam@gmail.com

MILJENKO HAJDAROVIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne
znanosti
Ulica cara Hadrijana 10
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: mhajdarovic@foozos.hr

LUCIJA IVANDA

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Ulica Mihovila Pavlinovića 1
HR-23 000 Zadar
Croatia
e-mail: ivanda.lucija@gmail.com

IGOR JOSIPOVIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: ijosipovic@ffos.hr

JURAJ JURLINA

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: jjurlina@ffos.hr

IRENA KISS

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Škola za turizam, ugostiteljstvo i
trgovinu Pula
Lovežica 55
HR-52100 Pula
Croatia
e-mail: irena.kiss@unipu.hr

PETRA KOLESARIĆ

Ulica Eugena Kvaternika 101
HR-31220 Višnjevac
Croatia
e-mail: pkolesaric97@gmail.com

NINA KUČINA

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Ulica Mihovila Pavlinovića 1
HR-23 000 Zadar
Croatia
e-mail: ninablablabla19@gmail.com

KLARA LUCIĆ

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Ulica Mihovila Pavlinovića 1
HR-23 000 Zadar
Croatia
e-mail: klaraluci123@gmail.com

SANELA MANDIĆ VIDAKOVIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: sanela5mandic@gmail.com

DAMIR MARINIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: dmarinic@ffos.hr

IDA MARINIĆ

Centar za integralne studije »Spajalica«
Vijenac Augusta Cesarca 33
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: idavodopija@gmail.com

ZLATKO MILIŠA

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: zmilisa@ffos.hr

KARLA MITAR

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Ulica Mihovila Pavlinovića 1
HR-23 000 Zadar
Croatia
e-mail: karla.mitar5@gmail.com

MONIKA MITROVIĆ

HR-35000 Slavonski Brod
Croatia
e-mail: mlemaic45@gmail.com

NEBOJŠA MUDRI

Klinički bolnički centar Osijek
Ulica Josipa Huttlera 4
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: nmudri@gmail.com

LUCIJA NAMJESNIK

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Ulica Mihovila Pavlinovića 1
HR-23 000 Zadar
Croatia
e-mail: lucija.namjesnik@gmail.com

DEMIAN PAPO

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: dpapo@ffos.hr

HRVOJE POTLIMBRZOVIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: hpotlimbrzovic@ffos.hr

BORIS RAUŠ

Bamboo Lab d.o.o / Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku
Sjenjak 91 / Ulica kralja Petra Svačića 1f
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: boris.raus@bamboolab.eu

ĐANA RAVLIĆ

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Ulica Mihovila Pavlinovića 1
HR-23 000 Zadar
Croatia
e-mail: ravlic.dana@gmail.com

MATE SKOKO

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Ulica Mihovila Pavlinovića 1
HR-23 000 Zadar
Croatia
e-mail: mates2311@gmail.com

NEMANJA SPASENOVSKI

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: nspasenovski@ffos.hr

VLASTA SVALINA

Ekonomска i upravna škola Osijek
Trg Svetog Trojstva 4
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: svalina.vlasta@gmail.com

LUCIJA ŠKURLA

Sveučilište u Mostaru
Filozofski fakultet
Matrice Hrvatske b.b.
BiH-88000 Mostar
Bosnia and Herzegovina
e-mail: skurlalucija@gmail.com

IVANA ŠUSTEK

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: isustek@ffos.hr

ANTONIJA VUKAŠINoviĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: antonija.vukasinovic@gmail.com

MARIJA ZAVRŠKI

Slavonska televizija d.o.o.
Trg slobode 6
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: zavrskim@gmail.com

NIKOLINA ŽIVIĆ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Ulica Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
Croatia
e-mail: nzivic@ffos.hr

